

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ

**Улога Хавала система у прању новца и
финансирању тероризма**

- СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИ РАД -

Ментор:

др Зоран Драгишић,
редовни професор

Кандидат:

Јелена Витковић
с10/17

Београд, 2019. године

Садржај

1. Увод	3
2. Хавала систем и његова злоупотреба у сврху прања новца и финансирања тероризма.....	5
2.1. Хавала систем	5
2.1.1. Опште карактеристике	5
2.1.2. Структура и организација	6
2.1.3. Механизми трансфера новца	8
2.1.4. Технологије и алати комуникације	10
2.1.5. Класификација Хавала система.....	11
2.1.5.1. Структура и организација криминалне Хавале.....	13
2.2. Злоупотреба Хавала система.....	19
2.2.1. Прање новца	19
2.2.1.1. Фазе прања новца.....	21
2.2.1.2. Рањивост од прања новца	23
2.2.1.2.1. Трансфер прихода од криминала путем трећих лица	24
2.2.1.2. Избегавање санкција од криминалних радњи путем трећих лица	26
2.2.2. Финансирање тероризма	27
2.2.2.1. Фазе финансирања тероризма	31
2.2.2.2. Рањивост од финансирања тероризма	34
2.2.2.3. Идентификација терористичких организација које користе Хавала систем	36
3. Надзор и спровођење закона у вези са Хавала системом	38
3.1. Идентификација нелегалне Хавале.....	40
3.2. Значај међународне сарадње у контроли Хавале	40
3.2.1. Међународна сарадња	45

3.2.2. Препоруке FATF организације	46
3.2.2.1. Девет специјалних препорука	50
3.3. Легализација Хавале.....	51
4. Прање новца и финансирање тероризма употребом система Хавале у РС	55
5. Закључак	58
6. Литература:.....	59
7. Прилог 1 - скраћенице	61

1. Увод

За потребе слања новца у иностранство су развијени различити системи који то омогућавају (нпр. Western Union). Хавала систем је један од настаријих система за пренос новца и уједно један од најинтригантнијих. Датира још од 8. века, када је развијен између арапских и муслиманских трговаца за потребе трговине свиле и других добара. У Јужној Азији се развио у значајан инструмент тржишта новца који је тек половином 20. века постепено замењен инструментима формалног банкарског система.

Реч "Хавала" на арапском језику означава "трансфер". Користи се и као синоним за „поверење“, односно за изражавање личне везе између учесника и неформалне природе трансакција.¹ У питању је алтернативни или паралелни систем дознака. Постоји и функционише изван, или паралелно са традиционалним банкарским или финансијским каналима.²

Пренос средстава се обавља са једне локације на другу преко пружалаца услуга, познатих као хаваладари, без обзира на природу трансакције и земље у које су укључене. Иако трансакције хавалом углавном покрећу радници емигранти који живе у развијеној земљи, овај систем се такође може користити за слање средстава из земље у развоју, иако је сврха преноса средстава обично другачија. Овако се новац преноси из једног дела света у други без праћења уобичајених банкарских канала. Хавала систем је у ствари неовлашћени подземни банкарски систем који користе људи из различитих слојева живота, из различитих разлога.

Због ниских режијских трошкова, Хавала пружа повољнији тржишни курс од званичног. Укратко, економска привлачност Хавале клијенту је обично брзина, ниска цена и поузданост система у поређењу са употребом

¹ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

² Scott Baldauf. (July 22, 2002). "The War on Terror's Money – India's Six Month Investigation Offers Lessons on Fighting Underground Banking," Christian Science Monitor.

успостављених финансијских институција: банака, берзи новца, Вестерн Униона, Монеи Грам-а и других провајдера ове услуге.³

Хавала систем може бити злоупотребљен од стране терориста и организованих криминалних група у сврху прања новца и финансирања тероризма. У овом раду биће разматрани најчешћи начини злоупотребе Хавала система, као и неки начини превенције ових криминалних дела.

³ Patrick M. Jost Harjit Singh Sandhu. The Hawala Alternative Remittance System and its Role in Money Laundering. United States Department of the Treasury INTERPOL/FOPAC Financial Crimes

2. Хавала систем и његова злоупотреба у сврху прања новца и финансирања тероризма

2.1. Хавала систем

2.1.1. Опште карактеристике

Хавалу и сличне пружаоце услуга карактеришу:

1. Послови уплате и исплате новца преко којих се, пре свега, шаљу личне дознаке ниске вредности, као и пословни трансфери високих вредности.
2. Деловање у земљама/подручјима са високим процентом експатрираних радника и често су конкурентни са другим предајницима новца.
3. Легитимне финансијске услуге мигрантима који шаљу дознаке, међутим, такође се могу злоупотребити у циљу преноса нелегалног новца преко.
4. Деловање у заједници, видљивост и доступност потенцијалним клијентима, вођење евиденције о пословању. Поред преноса новца баве се и другим пословима.
5. Део су сличних оператера у другим земљама.
6. Размена ограничених података о купцу и кориснику у оквиру појединачних трансакција. Комуникација је сведена само на информације које су неопходне за завршетак трансакције, а које обично укључују име корисника, контакт број, референтни број трансакције (шифру/број за идентификацију примаоца), са циљем ефикасне испоруке правој особи.⁴

Карактеристике система не морају бити исте у свакој земљи пословања.⁵

⁴ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

⁵ Scott Baldauf. (July 22, 2002). "The War on Terror's Money – India's Six Month Investigation Offers Lessons on Fighting Underground Banking," Christian Science Monitor.

2.1.2. Структура и организација

У најосновнијој варијанти Хавала система, новац се преноси преко мреже Хавала брокера или Хаваладара. Иако постоје велики Хаваладар оператери са мрежама посредника у градовима у многим земљама, већина Хаваладара су мала предузећа која раде у хавали као споредна радња или рад на црно.⁶

Хавала и остали слични пружаоци услуга укључују:⁷

1. Нелегалне или нелиценциране/нерегистроване преносиоце новца. Хавала и остали слични пружаоци услуга су у већини земаља углавном нерегулисани или нелегални и нису подвргнути било каквом регулаторном надзору. Међутим, недавни напори су резултирали премештањем Хавала и других сличних пружалаца услуга у регулисан финансијски сектор у неким земљама, док је у неким земљама процес регулације у врло раној фази.
2. Алтернативне даваоце дознака који преносе средства изван банака или других регулисаних финансијских институција. Карактеристика је уобичајена за већину земаља.
3. Преноснике новца који користе нето обрачунавање са агентима за исплате заправо не преносе средства. У нето нагодби, не постоје средства која се преносе за све трансакција која се одвија између Хавала и других сличних провајдера услуга. За ове појединачне трансакције, Хаваладар и слични пружаоци услуга користе свој локални фонд готовине за плаћање кориснику. Након одређеног временског периода (на пример после месец дана) измири се само нето износ који се дугује између два Хаваладара и других сличних пружалаца услуга. Нето поравнање без преноса средстава је најчешћи поступак намирења који у већини земаља користе Хавала системи.
4. Преноснике новца који се подмирују кроз еквивалентну вредност уместо новчаних инструмената. Исплата дуга се измирује путем трговинске трансакције, као што су роба или други производи. Понекад Хаваладар који има дуг према одговарајућим добављачима врши измиривање тако

⁶ Исто

⁷ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

што вредност дуга или фактуре замењује робом или производима исте вредности.

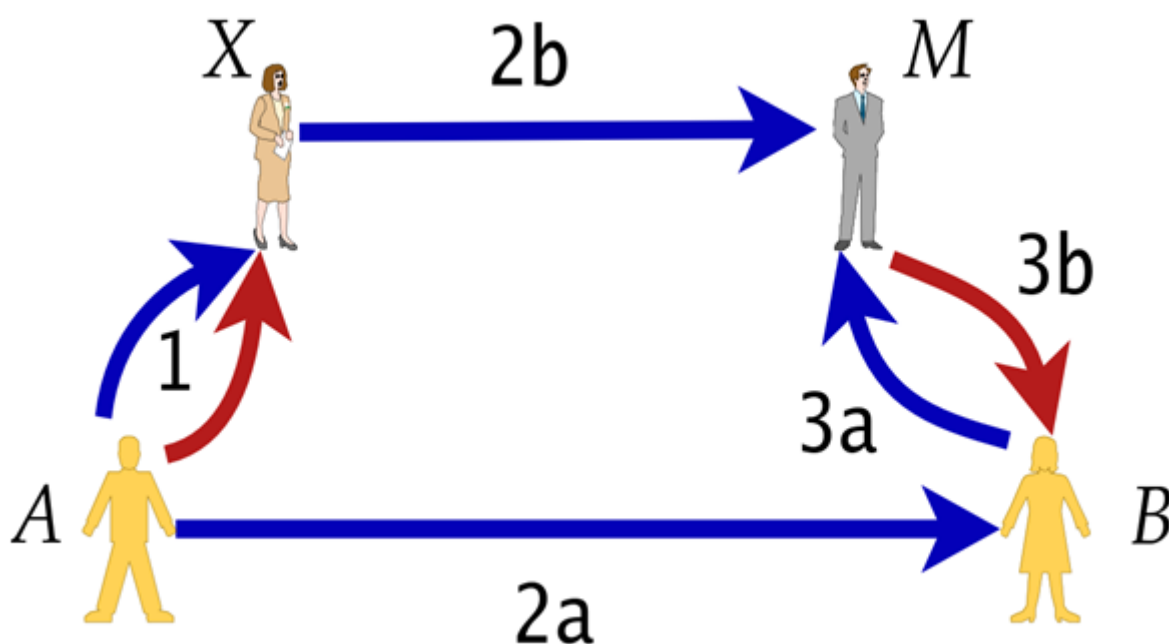
5. Преноснике новца који често служе само одређеним заједницама дијаспоре. Традиционално, Хавала и слични канали су описани као групе или мреже које су се заснивале на породичној, регионалној или племенској припадности. У новије време, Хавала и други слични пружаоци услуга почели су сервисирати шире мреже, али то је и даље тренд у настанку.⁸

Слика 1. приказује приступ функционисања система: (1) корисник (А) приступа Хавала брокеру (Х) у једном граду и даје своту новца (црвена стрелица са слике 1.) која се преноси примаоцу (Б), у другом, обично страном граду. Уз новац, обично се наводи шифра која ће довести до тога да се новац исплаћује (плаве стрелице са слике 1.). (2б) Хаваладер позива другог Хаваладера М у град који је прималац, и обавештава М о договореној лозинки. Затим, циљни прималац (Б), који је такође био обавештен од стране А о лозинки (2а), сада прилази М и каже му договорену лозинку (3а). Ако је лозинка исправна, онда М ослобађа пренесену суму у Б (3б), обично уз обрачунату малу провизију. Х сада у основи дугује М новац који је М исплатио Б; тако да М мора веровати Х-овом обећању да ће накнадно подмирити дуг.⁹

⁸ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

⁹ Scott Baldauf. (July 22, 2002). "The War on Terror's Money – India's Six Month Investigation Offers Lessons on Fighting Underground Banking," Christian Science Monitor.

Слика бр. 1.: *Како ради Хавала систем*

Поред неформалних евиденција о корисницима Хавала система, води се посебна евиденција о износу који један брокер дугује другом. Поравнања дугова између Хавала брокера могу имати различите облике (као што су добра, услуге, некретнине, трансфери запослених, итд.) и не морају бити у облику директних готовинских трансакција.¹⁰

Поред провизија, Хавала брокери често зарађују и кроз заобилажење званичних девизних курсева. Новац улази у систем у валути земље извора и напушта систем у валути земље примаоца. Обзиром да се плаћања често одвијају без девизних трансакција, могу се вршити по званичним девизним курсевима.¹¹

2.1.3. Механизми трансфера новца

У ширем смислу, постоје два главна аспекта Хавала пословања:

1. Слање и примање новца који клијент жели да пренесе

¹⁰ Holman Jenkins. (September 11, 2002). "How About al-Qaeda's Money men?" Wall Street Journal.

¹¹ Исто

2. Процес поравнања ¹²

Први се односи на односе између Хаваладара и клијента, док се други односи на односе међу посредницима. Да би Хавала оптимално функционисала, мора постојати фонд готовине на оба краја трансакције. Тако ће сваки Хаваладар вршити плаћања за клијенте других и неће морати да пребацује новац преко граница. На једној страни је једна готовинска база у земљама увозницама (фонд А), а на другој је фонд готовине у земљама које примају дознаке, попут Авганистана, Индије или Пакистана (фонд Б). ¹³

Најчешћи начини трансфера које користе хавала и други слични пружаоци услуга укључују¹⁴:

1. Једноставна „обрнута Хавала“: дознака или уплата иде у супротном смеру. На пример, појединачни купац жели да пошаље новац из САД у Индију. Пружалац услуга у САД-у ће затражити од свог колеге у Индији да уплати кориснику у Индији. За ову трансакцију не постоји пренос средстава између два пружаоца услуга, а добављач услуга у Индији користиће свој локални фонд за готовину да би извршио плаћања. Да би подмирили рачуне, негде у будућности добављач услуга у САД ће извршити уплату кориснику у САД-у у име клијента провајдера услуге у Индији. Током одређеног времена, укупни нето износ трансакција може бити уравнотежен. Ако се то не догоди, нарочито ако су збирни токови дознака међу државама изразито асиметрични, онда се врши нето поравнање - често путем банковних трансфера кроз банкарски систем.
2. „Троугласто“ обрачунавање умрежених пружалаца услуга. Хаваладери и други слични пружаоци услуга могу радити у мрежи која је раширена по многим јурисдикцијама. За међусобно плаћање користе рачуне провајдера из других земаља и дописнике. У предходном примеру, пружаоци услуга у САД-у и Индији делују унутар исте шире мреже. Након

¹² FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

¹³ Scott Baldauf. (July 22, 2002). "The War on Terror's Money – India's Six Month Investigation Offers Lessons on Fighting Underground Banking," Christian Science Monitor.

¹⁴ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

почетне трансакције, амерички провајдер дугује индијском. Истовремено, пружалац услуга у Индији има купца који жели да пошаље новац у Сомалију. Ако добављач услуга у Индији нема партнера у Сомалији, тражио би помоћ од свог колеге у САД-у за услуге провајдера у Сомалији који дугује америчком. Након што добављач услуга у Сомалији исплати кориснику у име индијског, сви рачуни се подмирују.

3. Измиривање вредности путем трговинских трансакција, укључујући увећање или умањење фактуре. Ова врста аранжмана је уобичајена пракса у Авганистану, Ирану, Пакистану и Сомалији. У овом случају, оператери користе вишак готовине или банкарског новца за финансирање трговинских плаћања на захтев предузећа које заузврат плаћа појединачне примаоце у региону одредишта дознака. Међународни контролори или посредници новца који су умешани у криминалне Хавале се често намире вршећи потпуно одвојене трговинске трансакције са новцем зарађеним од криминала .
4. Измиривање слањем готовине – преко курира који преносе новац у земљи и иностранству.¹⁵

2.1.4. Технологије и алати комуникације

Технике и алати које користе Хаваладари и други слични пружаоци услуга захтевају ефикасне механизме комуникације, јер се не могу ослонити на ИТ комуникационе услуге пружалаца међународних трансфера средстава. Ефикасна комуникација је такође једна од кључних конкурентских предности ових пружалаца услуга, јер клијенти цене непосредну доступност средстава. Стога су од суштинске важности телефон, факс и електронска пошта да се поруке преноси другим пружатељима услуга преко граница. У последње време власти примећују употребу напредних интернет технологија од стране Хавала и других сличних агената и сумњају да искључиво користе заштићене мрежне услуге за обављање својих активности и одржавање рачуна, не остављајући

¹⁵ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

писане трагове. Сумња се такође да се ове услуге и веб локације налазе на серверима смештеним у Дубаију. Сматра се да Хаваладери послују и преко банака које се налазе у Дубаију ради нето поравнања њихових трансакција, не остављајући трага након обраде кроз ове банке.¹⁶

2.1.5. Класификација Хавала система

1. Легална Традиционална Хавала - У јужној Азији и на Блиском истоку, реч Хавала се обично користи за означавање „Pure Traditional Hawala“, вековног система за пренос новца који се често користио за трговину - финансије. Ови системи су вековима функционисали у нерегулисаном окружењу и још увек су присутни у неким земљама за трговину - финансије, као и за личне дознаке, понекад послујући ван закона. Легална традиционална Хавала и други слични пружаоци услуга такође се у великој мери користе за слање новчаних пошиљки мале вредности у име појединаца, на пример, радника миграната - хавала је уобичајени добављач за дознаке радницима мигрантима у Уједињеним Арапским Емиратима, где је значајан део популације радничке класе састављен од емиграната. Легална традиционална Хавала и остали слични пружаоци услуга обично су популарни међу мигрантима због породичне, регионалне или племенске припадности и неадекватног приступа регулисаним финансијским услугама за пошиљаоце / примаоце у земљама порекла / примаоца. Ови пружаоци услуга могу првенствено да функционишу тако да пружају легитимне и ефикасне услуге дознака / трговинског финансирања клијентима који шаљу трансакције мале вредности. Ако су довољно регулисани и надгледани, ови пружаоци услуга, због ниске вредности њихових просечних трансакција, могу представљати ниску или нижу рањивост прања новца и финансирања тероризма.¹⁷
2. Хибридна традиционална Хавала - и други слични пружаоци услуга или одређене нефинансијске институције или нефинансијски послови и

¹⁶ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

¹⁷ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

професије (DNFBPs) у пружању легитимних услуга могу бити искоришћени, за нелегитимне сврхе као што је преношење незаконитог новца преко граница. Ове мреже се креирају ради кретања незаконитог новца, али могу бити укључене у илегалне активности као што је кретање новца од утаје пореза, за избегавање валутних контрола и избегавање санкција, итд. Пружаоци услуга користе се сличним методама као и традиционална Хавала и нису део криминалне мреже. Развијају се тамо где не постоји пружање услуга слања дознакама (новца) и могу да комуницирају са другим Хавала системом како би довршили трансакције.¹⁸

3. Криминална Хавала - у неким земљама постоји забринутост да се ХОССП-ови системи све више успостављају или проширују како би служили криминалцима. Пружаоци услуга који су успоставили такве системе су означени у овом раду као „Криминална Хавала“. Такве системе покрећу нелегитимни токови новца и често их контролишу криминалци или криминалне групе. Стога су високоризични када су у питању прање новца и финансирање тероризма. Особа која пере новац треће стране често води финансијску мрежу. Ове криминалне мреже омогућавају и друге прекршаје, укључујући пореске преваре, новчане прекршаје и корупцију. Криминална Хавала и други слични пружаоци услуга су често део добро разгранатих криминалних мрежа које су развијене како би се омогућиле нелегитимне активности. У почетку, ови канали могу бити развијени као мреже за задовољавање локалних/личних потреба дознака од традиционалних или хибридних Хавала и других сличних пружалаца услуга. Како мрежа расте у јак трансферни коридор, постаје атрактивна за криминалце и еволуира у коридор криминалних трансфера. Ове криминалне мреже карактеришу трансакције велике вредности између правних и физичких лица које не морају нужно да имају исту културну или географску залеђину. Забележен је посебан облик мреже криминалних дознака која делује на међународном нивоу и служи за потребе криминалних организација. Чини

¹⁸ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

се да криминалне Хавале углавном постоје како би задовољиле криминалне потребе. У Европи и Аустралији су усредсређени на прикупљање готовине и пренос вредности преко границе, док у Индији или Пакистану могу бити фокусирани на бег капитала, кршење девизне контроле или пореску превару.¹⁹

2.1.5.1. Структура и организација криминалне Хавале

Студије случајева у спровођењу закона показују да у криминалној Хавали, у фази улагања (када је у питању прање новца), обично учествују најмање четири особе, а то су:²⁰

1. **Контролор или посредник за новац:** особа од поверења која обично организује прикупљање уличног новца (нпр. средства од продаје дроге) и организује испоруку еквивалентне вредности до крајњег одредишта (нпр. послове које контролишу нарко картели).
2. **Колектор** - навођен од стране контролора, прикупља новац од криминалаца и распоређује га према упутствима контролера.
3. **Координатор** - посредник који управља деловима процеса прања новца за једног или више Контролора.
4. **Предајник** - прима и шаље новац на захтев Контролора.

Улога контролора: Контролор (у неким јурисдикцијама се назива и посредник за новац) је кључ успеха система. Криминални клијент каже контролору ко ће му предати новац и где ће вредност бити исплаћена. Делујући као прање новца треће стране, контролор служи више криминалних организација у више земаља. Back office (администрација) Контролора мора да води евиденцију о новцу који прикупља, контролише и исплаћује. Контролор ће углавном бити одговоран за новац од тренутка када је прикупљен до испоруке. Може сносити трошкове средстава која су изгубљена или се ефективно не преносе.²¹

¹⁹ Исто

²⁰ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

²¹ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

Улога колектора: Колектор је поуздан представник контролора који ради по упутствима која му је послао контролор или његова back office (администрација), текстуалном поруком, е-поштом и Blackberry messenger-ом или на друге начине. Суочен са највећим ризиком хапшења, јер мора да упозна криминалце да би скупио новац. Колектор контактира криминалце и организује прикупљање готовине на дискретном месту или у околностима када таква активност, не привлачи пажњу. Временом се криминалац и Колектор могу директно обратити једни другима како би организовали преузимање, Колектор ће бити обавештен за колико новца је одговоран са којим ће располагати по налогу Контролора. Контролор ће примати упутства директно од криминалне групе или на такав начин који обезбеђује тачност примања и разумевања информација.²²

Када се једном изброји готовина и евидентира недостатак, Контролор довршава криминалну трансакцију тако што организује да се еквивалентна вредност учини доступном криминалној групи на одабраном одредишту, било електронским плаћањем од послова које контролише сарадник или путем још једне предаје новца. Ако се трансакција заврши примопредајом готовине, Контролор за ту радњу ангажује Колектора који ради за њега или преко другог Контролора који сарађује са њим. Токен се такође може користити за предају са Колектора на криминалног купца, али ће поступак почети тако што ће Колекционар означити новчаницу која ће се користити, а завршиће се са новчаницом која је предата Колекционару.

Уобичајена пракса код примопредаје новчаних средстава јесте употреба јединственог серијског броја на новчаници, који се користи као средство идентификације. Колектор започиње процес идентификовањем новчаница у свом поседу које ће се користити као "токени" у будућим трансакцијама. Даје свом Контролору серијски број, а Контролор га потом прослеђује криминалним купцима који држе новац за прање. Криминална група осигурава да курир који доставља готовину на састанак зна која ће му новчаница бити предата. Колектор показује новчаницу и обично је предаје када прими новац.

²² Исто

Криминални кеш курир односи токен са собом како би показао шефовима да је новац пренео правој особи.²³

²³ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

Употреба токена у УК

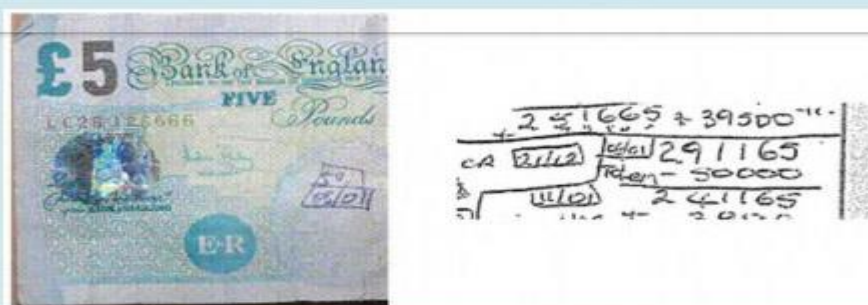
Комуникација ради договора око шифре Токена између Контролора и Колектора

		06/01/2012 12:16:01 UTC (Device)	06/01/2012 12:15:57 (Network)	06/01/2012 12:15:57 (Network) 06/01/2012 12:16:01 UTC (Device)	Read	Inbox	
	Send me any token no ugnt						
	LC26126806	06/01/2012 12:17:11 UTC (Device)		06/01/2012 12:17:11 UTC (Device)	Sent	Sentbox	

Колектор договара предају са криминалним купцем и извештава Контролора

Simone west hounslow	Two 01f new HESTON road 122	08/01/2012 14:56:36 UTC (Device)	08/01/2012 14:56:34 (Network)	08/01/2012 14:56:34 (Network) 08/01/2012 14:56:36 UTC (Device)	Read	Inbox	
		08/01/2012 15:14:28 UTC (Device)	08/01/2012 15:14:26 (Network)	08/01/2012 15:14:26 (Network) 08/01/2012 15:14:28 UTC (Device)	Read	Inbox	
	Have u recieved 50pin Nope gonna go pick up dis evening from same person in west london like last time	08/01/2012 15:17:11 UTC (Device)		08/01/2012 15:17:11 UTC (Device)	Sent	Sentbox	
	Ok once u get plz let me know guys waiting for ks this side	08/01/2012 15:18:58 UTC (Device)	08/01/2012 15:18:53 (Network)	08/01/2012 15:18:53 (Network) 08/01/2012 15:18:58 UTC (Device)	Read	Inbox	

Токен одузет од криминалног курира обележен прикупљеном количином и евидентиран у књигама које се воде (ткз. књига дроге)

Објашњење корак по корак - Употреба токена у криминалној Хавали у УК

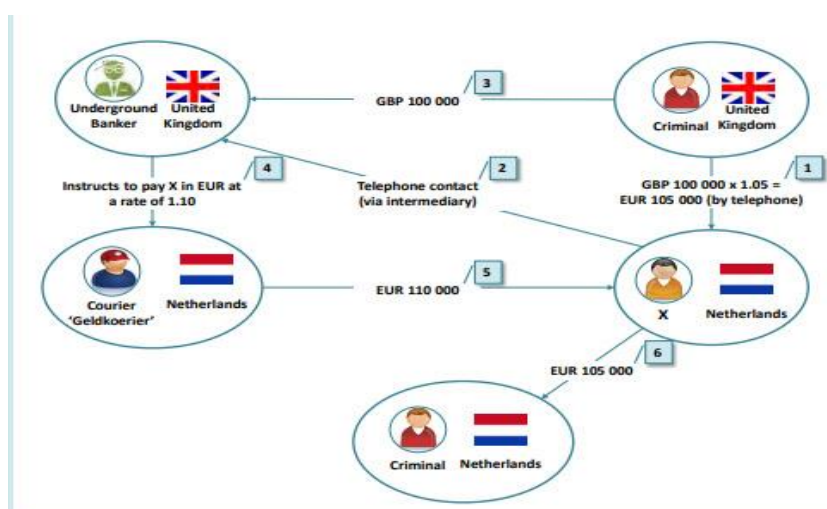
1. Прва текстуална порука у примеру је између Контролора и Колектора који захтева да Колектор пошаље токен број да би извршили примопредају криминалне готовине.
2. У другом тексту Колектор шаље серијски број Банк оф Енгланд ГБП 5 Контролору да би је користио као токен; Контролор ће затим проследити овај токен број, са Колекторовог мобилног телефона, криминалном купцу.
3. У трећем тексту, Колекционар шаље куриру криминалног купца податке о томе где се састаје да изврши примопредају - британски поштански број и адресу (вероватно за улазак у уређај за сателитску навигацију).
4. У четвртом тексту, контролор пита колекционара да ли је дошло до примопредаје - речи „50пин“ односе се на износ од 50 000 ГБП.
5. У петом тексту Колектор потврђује да ће се предаја извршити касније те вечери са криминалним куриром са којим се срела пре.
6. У шестом тексту, Контролор тражи потврду када је примопредаја обављена јер купцу треба новац на другом месту и он мора што пре да обезбеди еквивалентну вредност.
7. Приказана новчаница има исти серијски број као број токена у другом тексту и бележи се са прикупљеним износом и датумом (50 08/01 - датуми бележки на текстуалним порукама). У овом случају Колектор је задржао жетон, вероватно због познавања криминалног курира и Колектора (види горе). Извод из главне књиге (који је комплетирао Колектор) приказује Колекторову евиденцију трансакције.

Слика бр 2.: Пример употребе токена у Великој Британији

Контролор преузима одговорност за готовину након што је колекционар извршио примопредају. Контролор може наплатити накнаду на основу процента новца и/или манипулисати курсом да би остварио профит. Монетарна (новчана) вредност остаје њему јер користи вредност која се држи у засебним фондовима за довршавање криминалне трансакције. Контролори су користили следеће идентификоване методе расподеле новца:

1. Коришћење локалних сложених послова (предузећа) са новцем у банци и пренос новца трећим лицима или на рачуне којима управља Контролор;
2. Прослеђивање готовине другим „клијентима“ контролера да изврше одвојене унутрашње (домаће) дознаке које могу бити легитимне, али су најпрофитабилније када изврше другачији криминални трансфер;
3. Уплаћивање готовине на банковне рачуне у име Контролора да би завршили одвојене унутрашње (домаће) дознаке (cuckoo smurfing); и
4. Физичко кретање готовине (кријумчарење готовине) куриром или товаром ради продаје или одлагања на сигурнијој локацији.²⁴

Слика бр. 3.: *Нелегална трговина валутама: Пример Холандије показује како мрежа Криминалне Хавале профитира од трансфера криминалних активности.*

²⁴ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

Претходна слика приказује рад подземних трговаца банкарском валутом. Процедура илегалне трговине валутом (уоквирени бројеви на горњој слици одговарају трансакцији) је објашњена у следећим корацима:

1. Подземни брокер (посредник) / криминални Хавала брокер X борави у Холандији и телефонира криминалцу или посреднику у Великој Британији који има 100 000 ГБП и жели да плати у еуро криминалном контакту у Холандији. X купује 100 000 ГБП и нуди курс од 1. 05. Овај курс је нижи од службеног курса. Злочинац или прихвата или преговара о тарифи са подземним брокером.
2. X упућује телефонски позив криминалном Хавала брокеру у Великој Британији. У овом телефонском позиву X нуди 100 000 ГБП по курсу од 1. 1 за ЕУР. Овај курс је виши од службеног курса. Брокер у Великој Британији пристаје да плати виши курс вероватно зато што касније може продати фунти по бољем курсу.
3. 100 000 ГБП се физички преноси у Великој Британији од криминалца у Великој Британији до подземног посредника(брокера) у Великој Британији.
4. Подземни посредник (брокер) у Великој Британији зове контакт у Холандији (на слици 'Гелдкоериер Недерланд') и упућује га да плати 110 000 ЕУР (ГБП 100 000 к 1. 1) особи X.
5. Контакт Гелдкоериер Недерланд из Холандије физички доноси 110 000 ЕУР особи X.
6. X плаћа криминалцу у Холандији 105 000 ЕУР. X остварује добит од 5000 ЕУР од ове специфичне криминалне трговине валутом и нема физичког трансфера новца преко границе. Такве трансакције се могу лако предузети без остављања писаних трагова.²⁵

Извор: Холандија

²⁵ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

2.2. Злоупотреба Хавала система

Иако је велика већина Хавала трансакција безазлена, систем се показао изузетно корисним за прање новца и прикривање замршених финансијских операција које захтевају терористи, дилери дроге и други криминални елементи. Имајући у виду његову величину и полу-легитиман статус у Јужној Азији, није тешко за терористе да пребаце новац користећи систем Хавале.²⁶

2.2.1. Прање новца

Прање новца је процес прикривања илегалних извора прихода остварен путем кривичних радњи, у циљу укључивања тих прихода у токове легитимног финансијског пословања. Питање прања новца је интегрално повезано са проблемима корупције, организованог криминала, финансијске преваре, шверца и других кривичних дела усмерених на остваривање профита. Овај проблем узрокује озбиљне последице уколико се не решава на адекватан начин. Способност криминалаца да прикупе и легитимизирају добит може довести до подривања демократских институција и злоупотребе економских система. Илегално стечени приходи омогућавају криминалцима да развију своју политичку и економску моћ и то на рачун поштених грађана и легитимног пословања. Земље које на адекватан начин не решавају питање прања новца су установиле да су званичници у тим земљама такође подложни корупцији, па да ради тога долази до потпуног прекида легитимних међународних инвестиција. Према томе, програми за борбу против прања новца представљају и више од једноставног средства за спровођење закона, које се користи у случају прихода стечених кривичним радњама. Они представљају суштинске компоненте у процесу заштите демократских институција и економских слобода сваке земље. У случајевима када је имовинска корист стечена извршењем кривичног дела, криминалац или организована криминална група, траже начин да користе стечени новац или имовину тако да својим активностима не привлаче пажњу надлежних органа. Стога врше читав низ трансакција са

²⁶ Dimovski, Z., Ilijevski, I., Babanoski, K. (2011). Maze of financial assets in the process of money laundering in the function of financing terrorism, у: Супротстављање тероризму – међународни стандарди и правна регулатива, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука

крајњим циљем да се наведени новац или имовина прикажу као законито стечени. Новац у овом процесу често мења свој облик и пребацује се са једног на друго место. Прање новца је процес који превазилази националне границе, те и механизми борбе против овог облика криминала морају имати међународни карактер. Прање новца се догађа свуда у свету и није вероватно да ће нестати. Криминалне групе ће увек имати потребу да своја нелегално стечена, „прљава“ средства прикажу као легална и да их уведу у легалне привредне токове. Банке јесу важан чинилац у спречавању прања новца, али не могу бити једини ослонац у законској регулативи. Претходне године су показале да перачи новца користе високо софистициране методе за своје операције као и да из године у годину мењају методе којима се служе. Мешање „врућег“ и „чистог“ новца ствара нездраву симбиозу легалног и криминалног друштва, иако се на самом почетку тог несрећног „брака“ ствара привид да земља напредује. У следећој фази перачи новца стичу углед, моћ и увећавају свој профит³ тежећи крајњем циљу, односно преузимању и контроли целокупног финансијског и привредног система. У таквој ситуацији држава нема проблема са криминалом, већ криминалне организације поседују и контролишу државу.

Прање новца готово никада не представља проблем само једне државе, то је најчешће мултинационални проблем. Размена информација, међудржавна сарадња, формирање државних црних листи фантомских фирми, перача новца, криминалаца, припадника организованог криминала, припадника терористичких организација и њихова размена са другим државама и релевантним организацијама представља почетни корак у тешкој и мукотрпној борби за спречавање прања новца. Држава мора да покаже да је спремна да се у духу најбоље праксе у свету ухвати у коштац са тим проблемом јер док је са постојањем прљавог новца комплементарна, његово прање се означава као начин легализације.²⁷

²⁷ Лукавац А. (јул 2011). ЗАВРШНИ РАД П Р А Њ Е Н О В Ц А, ВИСОКА ШКОЛА ЗА ПОСЛОВНУ ЕКОНОМИЈУ И ПРЕДУЗЕТНИШТВО БЕОГРАД

2.2.1.1. Фазе прања новца

Прање новца има три основне фазе:

1. Прву фазу чини **„улагање”**, тј. прекидање директне везе између новца и незаконите активности којом је он стечен. У њој се незаконито стечени новац уводи у финансијски систем или претвара у неку другу врсту имовине. „Перачи новца“ излажу незаконита средства улагањем у финансијски, нефинансијски или други алтернативни систем због чега је ова фаза по могућности детекције прљавог новца круцијална. С обзиром на значај прве фазе у којој особа која проводи поступак прања новца најчешће долази до непосредног контакта са службеником финансијске или нефинансијске институције, развијена је цела листа индикатора за препознавање сумњивих или нелогичних трансакција. Према врстама, индикатори се могу поделити на индикаторе који се односе на трансакцију, особу и остале индикаторе, док се према садржају деле на индикаторе за финансијски, нефинансијски сектор, те индикаторе за професије и струке.
2. Другу фазу чини **„прикривање”** када се новац, након што је ушао у легални финансијски систем, пребацује с рачуна на који је положен на друге рачуне. Главни циљ тих трансакција је прикривање везе између новца и криминалне активности од које потиче. Међу главне технике друге фазе прања новца потпада: мењање валуте, кријумчарење, пословање преко „off shore“ зона, претварање новца у друге облике (чекове, менице, деонице или било који облик вредносних папира, као и претварање новца у материјалну имовину као што су покретнине и некретнине), дознаке средстава, електронско пребацивање новца (електронско банкарство) оснивање „shell“ компанија, казина, „коришћење осигуравајућих друштва, коришћење „box office“ и резидентне поште, коришћење увозно-извозних предузећа, манипулације рачунима, манипулације гаранцијама, обвезницама, вредносницама“, као и фалсификовање документације, односно папирнатог трага новца (извора, власништва, места или сврхе). У овој фази прања новца, средства која су

на било који од наведених начина уложена у финансијски, односно нефинансијски систем или кријумчарена преко границе, почињу свој пут прикривања трага правом извору. У том циљу, финансијски систем је најпогоднији извор бројних могућности даљег процеса прања новца. Најчешће се користи у облику полагања готовине на један или више рачуна, исте или различитих особа, а све у циљу уситњавања већих износа новца, усмеравања на различите физичке или правне особе, те промене његовог облика, односно валуте. Пренос новца могућ је и кријумчарењем, односно физичким преносом новца преко државне границе. Да би се интерконтинентална трансакција повезала с целим ланцем перача новца, често је потребно и неколико месеци аналитичког рада и истраге финансијско-обавештајне јединице или других надлежних тела.

3. Трећа фаза је фаза **„интеграције”** у којој се „прљав” новац јавља као новац који потиче од дозвољене делатности. Незаконита се средства трансформишу у облике које је теже пратити или се мешају са законитим средствима. Такво поступање првенствено отежава прикупљање доказа. Прање новца ће у трећој фази најчешће завршити куповином покретности и некретности, као и трошењем на луксузна добра. Након завршетка треће фазе тешко ће се разлучити порекло новца, што је посебно занимљиво у случају да ће таква средства послужити за почетак новог, законитог пословања.

Процес прања новца се не мора се одвијати само на простору једне земље, односно унутар њеног финансијског система, већ се шири и на неколико земаља, током чега мења свој облик, што је и разумљиво с обзиром на напредак технологије, као и на брзину и једноставност обављања трансакција. Самим тим, нови појавни облици прања новца повезани су с електронским пословањем и трансакцијама које се реализују путем кореспондентних рачуна, кредитних картица, интернет банкарства, смарт картица и сл. Међутим, софистицираност, инвентивност и маштовитост разноликих облика прања новца обухватају и услуге разних финансијских стручњака (пореских саветника), брокера, инвестиционих кућа, консултаната и адвоката. Фазе улагања, прикривања и интеграције представљају идеални пример процеса прања новца.

Међутим, у пракси се фазе често преклапају, законито стечени новац у свим се фазама меша с прљавим новцем.²⁸

2.2.1.2. Рањивост од прања новца

Као што је увек случај када криминалци поседују или контролишу финансијске посреднике, криминални ХОССП-ови заслужују посебну пажњу. Постоји неколико разлога зашто ХОССП-ови и даље представљају рањивост од прања новца и финансирања тероризма.²⁹ То укључује недостатак воље или ресурса за надзор; поравнање у више јурисдикција преко вредности или готовог новца изван банкарског система у неким случајевима; употреба бизниса чији се примарни фокус не може регулисати као финансијске институције; коришћење нето поравнања или покриће плаћања, а не серијских плаћања, за поравнање преко банкарског система, што отежава праћење појединачних трансфера; мешање криминалних и незаконитих прихода; и маскирање незаконитог трансфера који се чини трговином. Ниједан од ових фактора није јединствен за ХОССП.

Најзначајнији разлози за забринутост су двоструки и специфични за надлежности: недостатак ресурса за надзор и намирење кроз вредност или готовину, што чини ХОССП трансакције посебно тешким за спровођење закона да прате новац. Високо угрожене мреже ХОССП-ова се често ослањају на чињеницу да пуна величина мреже није видљива у било којој појединачној земљи и да национални регистри регистрованих или лиценцираних предајника новца или нису доступни или их је тешко пронаћи. Већина земаља сматра да су ХОССП-ови веома осетљиви на прање новца. Упркос ограниченом броју случајева који су достављени пројектном тиму, двадесет осам испитаних земаља одговорило је на питање да ли се ХОССП-ови сматрају високим ризиком за кривично прање новца у њиховој земљи. Од тога, 86% испитаних земаља изјавило је да су ХОССП-ови рањиви на ризике од МЛ-а. Све четири земље које су одговориле на питање јасно су навеле да се ХОССП-ови не

²⁸ http://www.apml.gov.rs/REPOSITORY/976_tipologije-pranja-novca-u-republici-srbiji-13-09-2011-cir.pdf

²⁹ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

користе у њиховим земљама због постојања високо ефикасних и погодних услуга банкарства и дознака. Међу земљама које су позитивно одговориле на то питање, мало је земаља које су јасно навеле да је било осуђујућих пресуда против илегалних ХОССП-ова за кривична дела прања новца. Неке земље су изричито навеле да немају податке који поткрепљују тврдњу да су ХОССП-ови веома рањиви, али овај закључак заснивају на финансијским обавјештајним истрагама / извештајима. Неколико земаља је изразило забринутост да би повећана дубинска анализа клијената и процеси усклађивања са другим врстама финансијских институција могли учинити нерегулисане ХОССП-ове привлачнијим за прање новца.

Већина земаља такође сматра да су ХОССП-ови веома осетљиви на финансирање тероризма. Двадесет и шест испитаних земаља³⁰ је одговорило је на питање да ли се ХОССП-ови сматрају високим ризиком за финансирање тероризма (ТФ) у њиховој земљи. 81% земаља обухваћених истраживањем се сложило се да су ХОССП-ови подложни ризику од ТФ-а. Свих пет земаља које су одговориле на питање су јасно навеле да се ХОССП-ови не користе у њиховим земљама.³¹

2.2.1.2.1. Трансфер прихода од криминала путем трећих лица

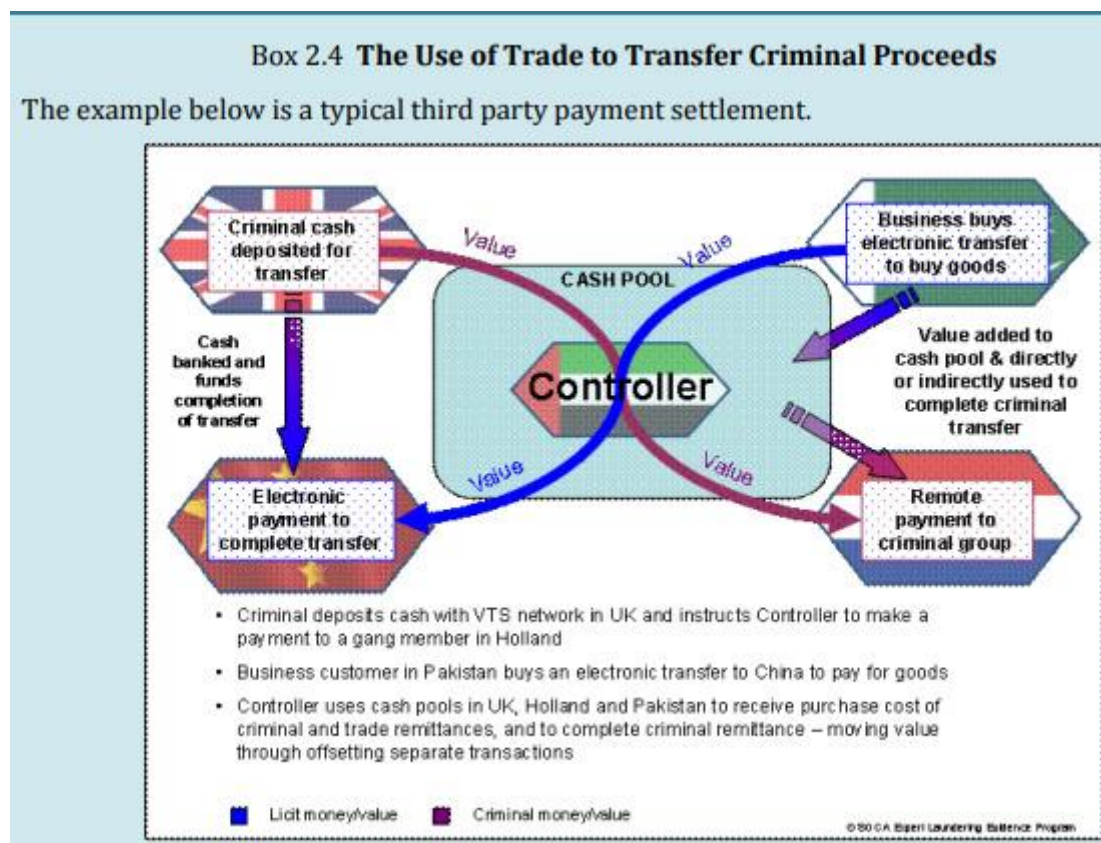
Уобичајена техника коју користе криминални ХОССП-ови је да користе плаћања трећих лица за пренос средстава, као и за почињење извозних и увозних превара. Контролори граде велике фондове готовог новца у земљама у којима пружају услуге трговцима дрогом и другим криминалцима заснованим на готовини. Да би померили вредност тог новца, они директно или индиректно нуде услуге дознака другим тржиштима која имају потражњу за електронским дознакама. Они то могу учинити смањивањем трошкова банака и девизних курсева и користити свој новчани фонд за довршавање законитих дознака, али су и јединствено смештени да опслужују друге коридоре криминалних дознака које служе клијентима који се баве порезним преварама, увозним преварама,

³⁰ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

³¹ Исто

извозним преварама или кршењем контрола размене. Контролор шаље ограничене информације свом одашиљачу, довољно информација да би испунио захтев за електронски трансфер банке. Ово се обично састоји од имена корисника рачуна, броја рачуна, СВИФТ кода и износа. У земљи у којој су банке или регулатори опрезни, често се примећује одашиљач који ствара лажне фактуре како би се обезбедило лажно порекло за извршени трансфер. Овај процес је познат као плаћање треће стране или поравнање фактуре и обично га користе криминалне Хавале, јер је то ефикасан начин премештања вишка вредности из новчаног фонда а Хавала су плаћени да то ураде.³²

Слика бр 4.: Употреба трговине за трансфер криминалних прихода

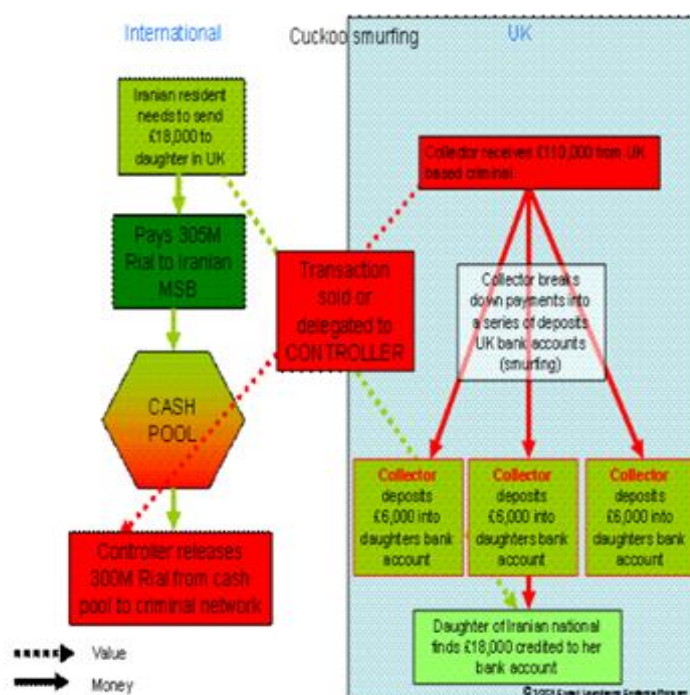

³² FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

2.2.1.2. Избегавање санкција од криминалних радњи путем трећих лица

Кривични ХОССП-ови се користе за избегавање санкција и за дозволу трансфера средстава у и из санкционисаних јурисдикција, јер ти субјекти нуде алтернативу банкама и другим регулисаним финансијским институцијама које више неће процесуирати трансакције у име санкционисаних ентитета. Уместо тога, користе се кривични ХОССП-ови, јер могу да прикрију идентитет крајњег порекла новца од банака или предајника који обезбеђују средства у име ХОССП-ова. Као што је илустровано у наставку, једна од уобичајених техника је *cusckoo smurfing*. То се дешава када је одредишни рачун у истој земљи као вишак криминалних готовина. У примеру на слици испод контролор има везу са сарафом или измењивачем новца у Ирану. Корисник приступа сарафу да изврши трансфер од 18.000 ГБП на банковни рачун њихове ћерке у Великој Британији. Контролор има вишак готовине из колекције криминалне групе у Великој Британији и налаже колектору да искористи део тог новца да направи серију малих депозита на број рачуна који даје породица у Ирану. Ирански пошиљалац и прималац немају контролу над начином извршења дознаке. Сакупљач одлучује да “смурф” структурира депозите како би ограничио вероватноћу да ће његова банка бити идентификована. За контролора ова техника има предност да избегне трошкове и ризик од обављања било каквих отворених послова, као и да банковне трошкове задовољи особа која прима примљене дознаке. Ова техника је била предмет великог кривичног гоњења у Великој Британији и Аустралији, при чему су појединачне групе колектора одговорне за *cusckoo smurfing* депозите у пословне и личне.³³

³³ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

Слика бр. 5.: *Cuckoo smurfing*

2.2.2. Финансирање тероризма

Тероризам као један од облика насиља, све више у савременом свету угрожава како унутрашњу, тако и међународну безбедност. Карактерише све епохе људског друштва почев од убиства царева, краљева, војсковођа, атентата на државнике разних нивоа, подметања експлозива, отмица и сл. тероризам се назире у наранијој људској историји па као такав постоји и увећава своје облике све до данашњих дана. Током читаве историје, људи су примењивали различите терористичке тактике. Фасцинација тероризмом и политичким насиљем се може пратити практично од почетка људске цивилизације.³⁴ И док се трага за новим ефикаснијим методама у борби са овом мрачном страном људског понашања, управо, са циљем да се демистификује

³⁴ Илић Ђ. (2018). Дипломски рад БЕЗБЕДНОСНИ МЕНАЏМЕНТ У СУПРОТСТАВЉАЊУ ТЕРОРИЗМУ. УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ, Београд,

мотивација и стратегија, открију слабости и методи да се он порази, у стварном свету тероризам и даље опстаје као "неразмрсиво клупко насиља и смрти хиљаде недужних". Талас тероризма запљускује савремену цивилизацију изазивајући велике потресе у међународним односима и на глобалном плану. Због ескалације тероризма последњих година, због броја невиних жртава, разарања и последица које изазива у међународном односима, тероризам је постао све више предмет интересовања научника и стручњака из ове области који настоје да дефинишу овај феномен.³⁵

У рату против тероризма, главни изазов ће бити инфилтрирање и праћење мрежа Хавале на Блиском истоку. Нападе арапских и јужноазијских влада на заповест западних влада једноставно није изводљиво. Велика већина новца је из легалних, легитимних извора, а Хавала организације су бројне и изузетно моћне.

Арапске и јужноазијске владе немају ни ефективна средства, ни вољу да пажљиво прате сваку трансакцију у овим организацијама. У сваком случају, методе ове врсте би се највероватније показале неефикасним. Као аморфна колекција независних оператора, Хавале не зависе од једне локације или инфраструктуре. Пробој би их једноставно одвео у подземље. Будући да би многи грађани у овим земљама сматрали да су акције ове врсте увучене у западне захтеве на рачун муслиманске традиције, то би такође могло изазвати реакцију на владе.

Уместо тога, оно што треба урадити је да се види како Хавале могу бити лиценциране и / или регистроване тако да ће наставити да служе онима којима је та услуга потребна, док истовремено не буду злостављане од стране перача новца и криминалаца.³⁶

У том смислу учесници конференције у Абу Дабију, одржане 16. маја 2002. године, препоручили су успостављање система контроле за праћење Хавала са довољном документацијом о пошиљаоцима и примаоцима, како би се спречило било какво преусмеравање средстава у незаконите или

³⁵ Др. ПЕТРОВИЋ Д. Научни рад узроцима бомбашког тероризма - екстремна гледишта. Институт за упоредно право. Београд

³⁶ Holman Jenkins. (September 11, 2002). "How About al-Qaeda's Money men?" Wall Street Journal.

криминалне активности. Они су такође позвали на лиценцирање владе и регулацију канцеларија Хавале на исти начин као што су регулисани уреди за осигурање.³⁷

Са своје стране, Пакистан успоставља Посебну групу за истраге (СИГ) у Федералној агенцији за истраге (ФИА) како би се супротставио тероризму. Ова група би могла помоћи у спровођењу Хавала прописа. Поред тога, криминална крила ФИА-е би помогла СИГ-у да истражи новчане токове према и од сумњивих група и појединаца путем незаконитих новчаних трансакција као што је Хавала.³⁸

Ако је лиценцирање, регистрација или нормалан рад полиције неефикасан у заустављању злоупотребе Хавала од стране терориста, треба размотрити економски приступ. Ако је жеља власти да ограниче или значајно смање важност Хавала активности, то значи смањење економских подстицаја за обављање Хавале. Вероватно не постоји бољи начин да се то постигне него да се омогуће јефтине, брзе дознаке преко међународних граница и да се уклоне двострука и паралелна тржишта размене, што је увек подстицај да се трансакције одрже у подземљу.

Да су те земље имале разумно повољне, добро регулисане и user-friendly банке, онда Хавала систем не би процветао и не би био злоупотребљаван од стране терориста и криминалних елемената. У том смислу, било је неких охрабрујућих знакова. Неколико компанија за размену у Египту, Јордану, Либану и земљама Залива сада су усвојиле испоруку новца од врата до врата на начин сличан оном који су филипинске банке успешно увеле и имплементирале како би спречиле неслужбене тржишне оператере. Иновативније институције у Индији сада користе јефтине курире за пружање услуга од врата до врата.

Ово компензује недостатак присуства банака у различитим деловима земље. Мање и бројније берзанске компаније такође се данас такмиче са

³⁷ Scott Baldauf. (July 22, 2002). "The War on Terror's Money – India's Six Month Investigation Offers Lessons on Fighting Underground Banking," Christian Science Monitor

³⁸ Holman Jenkins. (September 11, 2002). "How About al-Qaeda's Money-men?" Wall Street Journal.

Хавала системом у брзини, ефикасности извршења, поравнања и испоруке новца и услуга.

Ови фактори могу срушити Хавала систем који је склон грешкама, преварама и злостављању од стране бескрупулозних група.³⁹

Финансирање тероризма је термин који се користи за описивање прилагођавања, пружања и прикупљања финансијских трансакција које могу бити директно повезане са терористима, терористичким активностима и терористичким организацијама. То је једноставан концепт изражен кроз финансијску подршку у било ком облику терористичких активности или онима који охрабрују, планирају или су укључени у њихову имплементацију.⁴⁰ У већини случајева, терористи су повезани са организованим криминалом, посебно са прањем новца као видом привредног криминала. Иако тероризам можемо означити као облик организованог криминала, морамо имати на уму да се њихова корелација заснива на нивоу повезаности. Однос између организованог криминала (конкретније, прања новца) и тероризма је инструменталан, али, у својој суштини, чешће је функционалан, јер прање новца обично има улогу у финансирању тероризма. Улога прања новца у финансирању тероризма је у порасту, а плодове овог кривичног дела бирале су терористичке организације, које користе своје ресурсе како би избегли кривично гоњење. Прање новца се обавља на готово исти начин као и финансирање тероризма. Терористичке организације предузимају све неопходне мере како би сакриле изворе њиховог финансирања. Међутим, морамо узети у обзир чињеницу да терористичке организације и њихове акције не користе само илегална средства, већ и оне правне, које су путем канала прања новца доступне крајњим корисницима: организаторима терористичких активности и терористима.⁴¹

Примењене методе директно зависе од економске ситуације у земљи, сложености тржишта, ефикасности спровођења закона, међународне сарадње

³⁹ Scott Baldauf. (July 22, 2002). "The War on Terror's Money – India's Six Month Investigation Offers Lessons on Fighting Underground Banking," Christian Science Monitor

⁴⁰ Dimovski, Z., Ilijevski, I., Babanoski, K. (2011), Maze of financial assets in the process of money laundering in the function of financing terrorism, у: Супротстављање тероризму – међународни стандарди и правна регулатива, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука

⁴¹ Мијалковић, С. (2011): Национална безбедност (National Security), Криминалистичко-полицијска академија, Београд.

и разликују се од земље до земље. То неминовно указује на повезаност тероризма не само са организованим криминалом (са којим је испреплетан и који је један од његових манифестација), већ и на транснационалном организованом криминалу, у крајњем циљу обезбеђивања финансијске основе за организовање и извршење терористичких активности. Наиме, постоје два главна извора финансирања терористичких активности: обезбеђивање финансијске подршке од одређених земаља или организација; добијањем потребних финансијских средстава могуће је створити предуслове за оснивање, организовање и функционисање терористичких организација, група и појединаца; овај начин финансирања се обично назива „спонзорисање“ финансирања тероризма; усмерити, тј. одмах осигурати средства, на основу различитих законских и незаконитих активности које обављају припадници терористичких организација. Један од најчешћих начина преноса новца, који се често повезује са прањем новца и финансирањем тероризма, је систем "Хавала", који је заправо ефикасан начин плаћања широм света.⁴²

2.2.2.1. Фазе финансирања тероризма

Последице прања новца и финансирања тероризма су: подривање стабилности, транспарентности и ефикасности финансијског система земље, економски поремећаји, угрожавање програма реформи, смањење инвестиција и губљење угледа државе. Прање новца је процес прикривања незаконитог порекла новца или имовине стечене криминалом. Када је имовинска корист стечена извршењем кривичног дела, извршилац тражи начин да новац користи тако да не привлачи пажњу надлежних органа, па стога врши низ трансакција које служе да новац прикажу као законито стечен.

Као и прање новца, и финансирање тероризма се састоји од неколико фаза, које карактеришу различити учесници и различити механизми, а сваки од њих може бити рањив на различите инструменте откривања и спречавања.

У **првој фази** се врши прикупљање или акумулација средстава из различитих извора и на различите начине. Средства могу потицати из законитог пословања компанија које су повезане, па чак и вођене од стране

⁴² Мијалковић, С. (2011): Национална безбедност (National Security), Криминалистичко-полицијска академија, Београд.

терористичких организација или појединаца. Исто тако, средства могу потицати и од кривичних дела као што су: преваре, трговина наркотицима, отмице, изнуде, итд. Значајан извор ових средстава могу да буду донације од стране појединаца који подржавају циљеве терористичких организација, као и добротворни фондови који намерно, или ненамерно прикупљају средства и каналишу их према терористичким организацијама. У неким случајевима, финансијску подршку терористичким организацијама пружају поједине државе и организације. Прикупљена средства за потребе финансирања тероризма смештају се и чувају на различите начине, а пре свега, на рачунима код банака отвореним од стране тзв. „изолатора“ или посредника, појединаца, или компанија (straw men, middle men front companies).

Савремене терористичке организације и њихове активности су најчешће финансијски подржане на два начина:

1. прибављањем финансија од легалних субјеката који поседују легална средства – тероризам „спонзорисан“ од стране држава, невладиних организација, мултинационалних компанија, богатих појединаца и слично, и
2. директним прибављањем средстава различитим активностима, које могу да буду:
 1. нелегалне, што најчешће подразумева вршење кривичних дела ради стицања материјалне користи: изнуде од привредних субјеката или грађана (тзв. револуционарни порез), кријумчарење, недозвољена трговина наркотицима и оружјем, отмице и друго, и
 2. легалне, што најчешће обухвата прикупљање „чланарина“ у разним облицима политичких удружења, продају публикације, тражење помоћи „од врата до врата“ у оквиру одређене заједнице (најчешће имигрантске), донације из дела зарада и слично.

У другој фази финансирања тероризма се врши пренос прикупљених средстава ћелијама терористичких организација или појединцима ради њиховог оперативног коришћења. За пренос ових средстава често се користе механизми међународних електронских трансфера између банака и ремитената новца, као што су Western Union ili Moneygram. За пренос новца, оружја, залиха, па чак и

људства терористичким групама које делују у ратним зонама и државама захваћеним побунама и безакоњем, користе се добротворне организације. Често коришћени начин трансфера ових средстава су алтернативни системи или мреже за пренос новца, као што су индијска „hawala“, пакистански „hundi“ или кинески „čit“ ili „čor“, који функционишу у оквиру строго дефинисаних расних, племенских или националних група. Ови системи ретко укључују физички пренос готовог новца и не остављају никакав писани траг о извршеном преносу, због чега су погодни терористичким организацијама. Прикупљени новац до крајњих корисника преноси се и преко курира и кријумчарењем готовине преко државних граница. Када се средства допреме до крајњих корисника, она се могу поново чувати или искористити за тренутну акцију.

У **трећој фази**, која је и коначни доказ криминалне природе ових средстава, је њихова употреба. Разумевање употребе ових средстава може ићи до врло уског поимања употребе, као простог чина куповине експлозива за појединачну самоубилачку акцију, па до употребе средстава за читав низ активности као што су: подршка редовним активностима терориста (куповина хране или изнајмљивање возила и станова), набавка оружја и експлозива, обезбеђивање скровишта и медицинске неге, финансирање кампова за обуку, објављивање пропагандног материјала, куповина компјутера и телекомуникационе опреме или плаћање политичке подршке и уточишта у за то погодним државама.

Озбиљан проблем савремених терориста је прибављање финансијских средстава нелегалног порекла и њихов сигуран трансфер, јер често није могућа исплата по принципу, „паре у руке“. Проблем је већи уколико је финансијер удаљен хиљадама километара, а могућности транспорта или кријумчарења готовине су ограничене или скопчане с великим ризиком њиховог проналажења и одузимања. Тада је „најзгодније“ да се средства убаце у легални финансијски систем и, посредством механизма међународног трансфера новца, подигну у земљи у којој терористичка група делује. Ово такође није једноставно, нарочито уколико националне финансијско-обавештајне структуре „добро раде свој посао“.⁴³

⁴³ Др. Станковић Н. (2014). Тероризам и финансирање тероризма, EVROPSKI UNIVERZITET, BRČKO

2.2.2.2. Рањивост од финансирања тероризма

Богати арапски покровитељи на Блиском истоку вероватно шаљу средства Ал Каиди кроз Хавале организације, као и безбројне арапске добротворне организације које делују као фронтови за прикупљање средстава. Што је мања вредност трансфера, то ће мање пажње привући, али је још увијек лако пренети велике количине новца без постављања питања.

Више од једне деценије након проглашења Посебне препоруке ФАТФ организације број 6, терористи настављају користити ХОССП-ове за пренос средстава. У многим земљама које највише забрињавају због све учесталијих терористичких напада, ХОССП представља традиционално легитимни и прихваћени тип и примарно средство за финансирање терориста. Ограничен приступ банкарству и висок степен корупције и утаја пореза у неким од ових јурисдикција наставља да води легитимне клијенте и криминалце да користе мреже нерегистрованих ХОССП-ова.

Постоји неколико разлога због којих ХОССП и даље представљају рањивост финансирања тероризма, укључујући: недостатак воље за надгледањем или ресурса; поравнање у више јурисдикција путем вредности или готовине изван банкарског система у неким случајевима; коришћење предузећа (послова) која нису регулисане финансијске институције; употреба нето поравнања и мешање законите и незаконите добити. Иако је поравнање путем вредности или трговине која прикрива појединачне преносе средстава извор рањивости, најзначајнији разлог за забринутост је недостатак надзорних ресурса и посвећеност ефикасној регулацији. Неадекватни напори да се достигне неуређени сектор да би их се повукло у регулисану сферу у неким земљама плус ограничени или ниједна извршна радња против нерегистрованих ентитета такође минимизира подстицаје за нерегулисане субјекте да се подвргну регулацији и надзору, чинећи их рањивијим на терористичко злостављање.

Процена угрожености финансирања тероризма у Републици Србији извршена је на основу анализа.⁴⁴

⁴⁴ RISK ASSESSMENT OF MONEY LAUNDERING AND RISK ASSESSMENT OF TERRORIST FINANCING. (July 2018). Republic of Serbia.

1. Квалитет законодавства у којем се оцењује да је нормативни оквир који регулише спречавање финансирања тероризма усклађен са релевантним међународним стандардима и препорукама Комитета Монеивал. Истовремено, процењена је имплементација наведеног нормативног оквира, где су утврђени одређени недостаци у погледу ефикасности појединих правних аранжмана и њихове имплементације. Посебно је анализиран нормативни оквир који регулише непрофитни сектор, као и препоруке ФАТФ-а за заштиту непрофитног сектора (у даљем тексту: сектор НПО) против злоупотребе у сврху финансирања тероризма, у том смислу су идентификоване одређене слабости;
2. Квалитет обавештајних података у којем је оцењен процес прикупљања података, као и делотворност домаће и међународне сарадње;
3. Ефикасност извештавања, надзора и анализе сумњивих трансакција у вези са финансирањем тероризма, које спадају у надлежност Управе за спречавање прања новца, прегледана је на основу броја и квалитета извештаја о сумњивим активностима, броју случајеви који се отварају на основу извештаја о сумњивим трансакцијама, капацитета и обавезе институција које извјештавају о испуњавању захтјева који се односе на верификацију, у складу са режимом санкција Вијећа сигурности УН-а;
4. Адекватност људских и финансијских ресурса додељених за борбу против финансирања тероризма;
5. Ефикасност међународне сарадње која се односи на борбу против финансирања тероризма, која се оцењује на основу анализе правне основе, броја примљених и послатих захтева за међународну правну помоћ, неформалне сарадње у случајевима финансирања тероризма и препорука ФАТФ-а;
6. Политичка посвећеност сузбијању тероризма и финансирања тероризма, свести и одлучности за финансирање тероризма међу креаторима политике, агенцијама за провођење закона, сигурносним и финансијским обавјештајним службама;
7. Географски и демографски фактори имајући у виду анализиране факторе, “рањивост финансирања тероризма” је оцењена као СРЕДЊА.

2.2.2.3. Идентификација терористичких организација које користе Хавала систем

Ово је важно питање које треба поставити, јер постоји много веома опасних терористичких група које користе подземне канале финансирања. На пример, Ал Каида, најозлоглашенија терористичка група до данас, користи систем Хавала. Мауриц Гренберг и „сарадници“ наводи да финансијску мрежу Ал Каиде карактеришу слојеви и обиље. Прикупља новац из различитих извора и помера новац на различите начине. Надаље, аутори наводе да „Ал-Каида своје фондове преноси глобалним финансијским системом, исламским банкарским системом и подземним системом Хавала, између осталих механизма за пренос новца“ и ал-Каида „добро користи древну хавалу (или хунди) подземни банкарски систем, који омогућава трансфер новца без стварног учешћа новца или било каквог банковног преноса. Штавише, сматра се да је Ал Каида користила систем Хавала пре терористичких напада на Сједињене Државе. Џошуа Клеимеиер тврди: добро је позната чињеница да је у месецима који су трајали до 11. септембру 2000. године ал-Каида преместила огромне количине богатства у скривене кутке света, збуњујући способност најпоузданије светске обавештајне агенције да значајно замрзну имовину Ал-Каиде. А још недавно, Фаисал Сахзад, пакистански Американац, ухапшен у мају 2010. године због покушаја да разнесе аутомобил на Тајмс Скверу ; и други ухапшени мушкарци који су били повезани са Сахзадом, сматрало се да су користили систем Хавала. Боб Оакес, са веб локације ВБУР, каже да је „случај привукао велику пажњу Хавале, неформалног система трансфера новца који не укључује банку. Власти кажу да су мушкарци у притвору можда користили систем за пребацивање новца осумњиченом за бомбу Поред тога, веб сајт Комисије за 9-11 (2003. године) тврди: Хавала систем, који је дуго доминирао Јужним Азијатима и који служи купцима широм Блиског Истока, чини се да је прилагођен Ал Каиди. То је готовинско пословање које иза себе оставља неколико, ако их има, писаних или електронских записа које би истражитељи могли користити у следећим траговима новца. Досеже како до малих села у целом региону, тако и до великих градова широм света. То је брз, ефикасан, поуздан и јефтин начин. Извире из дуге традиције пружања анонимних услуга. Поента је овде да се истакне чињеница да Ал Каиди није стран систем Хавале. Односно, Хавала систем је јасно помогао терористичкој групи у преношењу

средстава различитим припадницима у различитим регионима. Нажалост, Ал Каида није једина терористичка група која користи систем Хавала. Постоје и друге групе које такође користе предности система за подземни пренос. Познато је да га користе неке терористичке групе које се боре против Израела. Аутори тврде да „друге исламске терористичке организације, посебно Хамас и Хезболах, често користе исте методе - па чак и исте институције - да би прикупили и преместили свој новац“. Поред тога, на пример, у Кашмиру постоји много терористичких група које користе систем. На веб сајту Merinews пише да се средства из система Хавала „шаљу разним aish-e-Mohammad, Lashkar-e-Toiba, Hizb-ul-Mujahedeen, Al-Jihad, Harkat-ul-Mujahedeen, JKLF, Al-Barq, Muslim Mujahedeen, Harkat-ul-Jihadi-al-Islami и други путем курира“.⁴⁵ Поред тога, Давид Јохнсон са вебсајта Стејт департмента Сједињених Држава Хавала Систем 27 тврди да су Курдистанска радничка странка (ПКК) и Ослободилачки тигрови Тамил Елама (ЛТТЕ) користили систем Хавала.

⁴⁵ Merinews. (2009)

3. Надзор и спровођење закона у вези са Хавала системом

У земљама у развоју Централна банка је углавном надзорни орган за пружаоце Хавала услуга, док постоји већа разлика у случају развијених земаља. Осим за једну државу, иста агенција је одговорна и за регулацију и надзор над легалном хавалом и другим сличним пружаоцима услуга. Иако је величина узорка мала, постоје у основи четири различита институционална аранжмана за регулацију и надзор над легалним Хавала системом:

1. Централна банка
2. Орган за финансијски надзор (ФСА)
3. Финансијска обавештајна служба (ФИУ)

Остали попут одељења за акцизе и царине, Одељење унутрашњих послова

Имати централну банку као регулатора и супервизора најчешћи је модел у земљама у развоју, јер је Централна банка основни супервизор за целокупно финансијско тржиште, поред тога што је једна од најцењенијих државних агенција у овим земљама.

Најчешћи регулатор и супервизор у развијеним земљама је Орган за финансијски надзор. У случају Немачке, Норвешке и Шведске, овај ауторитет је једини регулатор и надзорник за легалне пружаоце Хавала услуга. У Великој Британији, ФЦА (орган финансијског надзора) регулише и надгледа у сарадњи са другим органом, „Х М приходе и царине“.

У неколико земаља, ФИУ је постављен као регулатор за борбу против прања новца и финансирања тероризма и надзорник легалне хавале и других сличних пружалаца услуга - нпр. Канада и Сједињене Државе. У Америци, ФИУ је делегирао истраживање пружаоца Хавала услуга свом пореском органу. У Аустралији сав надзор над прањем новца и финансирањем тероризма

укључујући Хавалу и друге сличне пружаоце услуга врши Аустралијски центар за извештаје и анализу трансакција (АУСТРАЦ), аустралијски ФИУ.⁴⁶

Табела 1. *Регулаторни и Надзорни органи у борби против прања нова и финансирања тероризма*

ДРЖАВЕ	РЕГУЛАТОРНИ ОРГАН	НАДЗОРНИ ОРГАН
АУСТРАЛИЈА	Austrac (Australia's AML/CTF regulator and FIU)	Austrac (Australia's AML/CTF regulator and FIU)
НЕМАЧКА	BaFin (Financial Services Authority) BaFin (Financial Services Authority)	BaFin (Financial Services Authority) BaFin (Financial Services Authority)
РЕПУБЛИКА ГВИНЕЈА	Central Bank	Central Bank
НОРВЕШКА	Finanstilsynet (The Financial Supervisory Authority of Norway, FSA)	Finanstilsynet (The Financial Supervisory Authority of Norway, FSA)
ЛИБАН	Central Bank	Central Bank
ХОНГ КОНГ	Customs and Excise Department	Customs and Excise Department
СЛОВЕНИЈА	Central Bank	Central Bank
ХОЛАНДИЈА	Central Bank	Central Bank
ШВЕДСКА	Finansinspektionen (The Swedish Financial Supervisory Authority)	Finansinspektionen (The Swedish Financial Supervisory Authority)
НОВИ ЗЕЛАНД	Department of Internal Affairs	Central Bank
ИНДОНЕЗИЈА	Central Bank	Central Bank
УК	HM Revenue and Customs, Financial Services Authority	HM Revenue and Customs, Financial Services Authority
УС	FIU	FIU (HOSSPs examinations delegated to tax authority)
КАНАДА	FIU	FIU

⁴⁶ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

3.1. Идентификација нелегалне Хавале

Извештавање о сумњивим трансакцијама (СТР) може бити веома ефикасно средство у идентификовању илегалних Хавала и других сличних пружалаца услуга. Истраживање је тражило информације о извештајима о сумњивим трансакцијама (СТР) који су поднели регулисани Хавала и други слични пружаоци услуга или банке за нерегулисане Хавале и остале сличне услуге у последње три године. Већина анкетираних земаља није могла да достави податке, а само седам земаља је пружило такве статистике. У тим земљама, СТР поднесени од стране регулираних Хавала и других сличних услуга провајдери и банке о нерегулисаној хавали и другим сличним пружаоцима услуга кретали су се у распону од око осам извештаја годишње до око 220 извештаја годишње.

3.2. Значај међународне сарадње у контроли Хавале

У 21. веку, безбедносна сарадња постигла је такав напредак да се сарадња држава не може замислити без рада посебно припремљеног и обученог дипломатског апарата.

С обзиром да је и више него евидентно да се преговори све више користе у решавању криза и конфликта, значај научног приступа проблему преговарања све више долази до изражаја и неопходан је у процесу изградње система безбедности државе.

Међународна сарадња је важна кључна компонента за осигуравање ефикасног надзора пружаоца услуга Хавала система неопходних за ублажавање ризика од коришћења Хавала система за прање новца и / или финансирање тероризма. Пружаоци услуга Хавала система често преносе средства или њихове еквивалентне вредности преко границе, а власти једне земље не могу добити доказну или обавештајну слику без отворене размене информација између свих осталих земаља у којима ХОССП-ови присуствују. Нажалост, у одговорима на анкету дато је неколико примера међународне сарадње, вероватно због недостатка обуке и стручности органа за спровођење закона или других надлежних органа над Хавала системом.

Важно је да се све врсте послова са новцем, укључујући регулисану хавалу и друге сличне пружатеље услуга, одмах јаве финансијској обавештајној јединици (ФИУ) или било којем надлежном органу ако сумњају или имају разумне разлоге да сумњају да су новчана средства приход од криминалне активности или су повезане са финансирањем тероризма или су повезане са нелиценцираним пословима са дознакама новца. Информације које ФИУ прикупља путем СТР-ова могу користити агенције за спровођење закона (или супервизори) за спровођење даљих истрага које могу помоћи у идентификацији илегалних Хавала и других сличних пружалаца услуга. СТР-ови могу бити веома корисна техника за проналажење протока новца, поготово када се банке и друге финансијске институције користе као средство плаћања.

Да би побољшали извештавање о СТР од стране регулисаних Хавала и других сличних пружалаца услуга, као и банака и других финансијских институција о илегалној Хавали и другим сличним пружаоцима услуга, регулаторни органи у сарадњи са ФИУ могу издати посебне смернице. Такви показатељи црвене заставе могу се развити и у сарадњи с MBTC (Money or Value Transfer Services -Услуге преноса новца или вредности) плејерима који могу помоћи у откривању сумњиве трансакције.

Упутство финансијским институцијама о показатељима црвене заставе и студија случаја доводи до повећања подношења извештаја о сумњивим трансакцијама:

У септембру 2010. године, Јединица за финансијску обавештавање Сједињених Држава ФинЦЕН објавила је савет о системима неформалног преноса вредности (ИБТС) на У. С. финансијске институције, укључујући недавне типологије случајева. Саветодавци су тражили од подносиоца захтева да у САР-ове укључе термин „ИБТС“ (Informal value transfer system - неформални систем преноса вредности) за извештавање о активностима везаним за ИБТС. Након објављивања Савета, пријаве СТР који се односе на ИБТС повећали су се за више од 500%. Октобра 2011, ФинЦЕН је објавио анализу СТР-ова која се односе на ИБТС. Колико је пријава за СТР укључило стварне Хавале и остале сличне пружаоце услуга није утврђено. Резултати су следећи:

1. Размена валута и нерегистровани трансфери новца доминирају у пријавама СТР: 57% подношења захтева односи се на сумњиву размену валута, док се 30% односи на нерегистровано пословање са услугом новца (МСБ) (са нерегистрованим мењачем валуте као водећим узроком). 48% сумњивих активности мењања валута односило се на Венецуелу, Аргентину, Бразил и Мексико. Док се 89% СТР-а пре саветовалишта односило на Латинску Америку, само 41% пост-саветодавних СТР-ова је. Пост-саветодавне трансакције које су укључивале мењачке куће у УАЕ, Јордану и Кувајту, Јемену и Ирану биле су честе.
2. За локацију предмета преко 49% (1.019 субјеката) било је повезано са страним адресама, од чега готово 40% у Венецуели. Преко 90% пријава у Њујорку су нерегистроване пословне услуге обухватају продавнице и продавнице прехранбених производа и Блиског Истока.

Извор: Сједињене Државе.

Овај подељак пружа смернице о обрасцима трансакција који су често повезани са илегалним / нерегулираним даваоцима новца, укључујући Хавала и друге сличне пружаоце услуга. Ови обрасци трансакција могу се идентификовати кроз ефикасне механизме праћења и ЦДД (Customer Due Diligence-познавање и праћење странке) механизме и често би требало да изазову сумње од стране финансијских или извештајних институција. Такви сумњиви обрасци трансакција укључују:⁴⁷

1. Опсежна употреба колективних рачуна. Институције које извештавају могу их идентификовати ако је пуно малих износа депоновано на банковни рачун појединаца (често наводећи своје име у референтној, тј. напомена линији) или ако се велике новчане суме депонују у редовним интервалима пре него што трансфери свих мањих износа са рачуна изврше на стране рачуне. Показатељи таквих колективних рачуна могу бити појединци који су евентуално организовани под окриљем културног удружења за прикупљање новца путем банкарског система, или један или

⁴⁷ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

више појединаца који врше збирни пренос велике суме новца у банку или дозначивач у иностранству.

2. Новац се у редовним интервалима пребачен на међународне локације, попут Дубаија. Дубаи је главна међународна клириншка кућа за дознаке и друге трансфере вредности. Многе трговачке компаније / криминалне групе свој новац преко Дубаија усмеравају на друге дестинације путем канала Хавала. Већина трансакција хибридних Хавала преусмерена је кроз неке веће међународне дестинације као што је Дубаи.
3. Рачун је коришћен као привремено складиште и средства се одмах пребацују на и са рачуна.
4. Употреба рачуна трећих страна за прикривање и за избегавање откривања од стране власти. Често такви рачуни трећих страна немају пословну везу са Хаваладарима или пошиљаоцем.
5. Честа активност трансфера са жиро-рачуна у држави на међународни банковни рачун.
6. Банковни трансфери које трговци често шаљу у стране земље, за које се чини да немају никакве пословне везе са одредишним земљама.
7. Прималац новца или трговац који врши трансакције тако да падају испод прага за упозорење, СТР или ЦТР (Currency Transaction Report - извештавање о валутним трансакцијама).
8. Пословни рачуни који се користе за примање или исплату великих сума новца, али практично не показују уобичајене активности везане за пословање, попут плаћања платних спискова, фактура и сл.
9. Чести депозити чекова и новчаних налога трећих страна на пословне или личне рачуне.
10. Чести међународни девизни трансфери са банковних рачуна који изгледају у нескладу с наведеним пословним активностима.
11. Чести депозити више појединаца на један банковни рачун, праћен међународним банковним дознакама и / или међународним подизањем путем банкомата.

12. Изненадна промена у обрасцу финансијских трансакција из трансфера међународних фондова мале вредности у велике вредности трансфера новца од стране новчаног пошиљаоца(ремитента).

Међународна истрага Контролора:⁴⁸

2006. године, као резултат међународне сарадње са шпанским властима у погледу држављанина Велике Британије са пребивалиштем у Шпанији, за кога се веровало да је умешан у трговину дрогом и прање новца, власти у Великој Британији су идентификовале међународног Контролора који послује из Дубаија. Током УК операције, ОВЕРГО, полицијске операције у Дубаију и италијанске операције Гуардиа де Финанза КХИБЕР ПАСС, утврђено је да је ово лице користило више регистрованих трговачких компанија у Дубаију да би прали новац у име криминалних мрежа у бројним јурисдикцијама, укључујући УК, САД, Италија, Албанија, Индија и Колумбија.

После дуже истраге која је укључивала велику међусобну сарадњу и прикупљање доказа између власти у Дубаију, Великој Британији, САД и Италији, полиција Дубаија је почетком 2007. ухапсила Контролора, али га је мало касније пустила из притвора. Истог дана италијанске власти ухапсиле су друге чланове мреже контролера и потом издале европски налог за хапшење за самог контролера.

Контролор је након тога напустио Дубаи и преселио своје активности у Индију, међутим након даље међународне сарадње између власти у САД-у и Индији, укључујући замрзавање неколико милиона долара на банковним рачунима повезаним са контролором, индијска извршна управа започела је истрагу и након тога покренула поступак за прекршаје и прање новца против контролера; овај поступак је у току.

Извор: Власти Уједињеног Краљевства.

⁴⁸ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

3.2.1. Међународна сарадња

Централна банка је већину времена надзорни орган за ХОССП-ове, док је у случају развијених земаља присутно више различитости. Осим једне земље, иста агенција је одговорна и за регулацију и надзор над правном хавалом и за друге сличне пружаоце услуга.

Да би у потпуности разумели регулаторну позицију ХОССП-а, важно је да регулатори у појединим земљама могу да размењују информације о регулаторном статусу компанија које надгледају и правном оквиру у којем су дужни да послују.. Да би се ово олакшало и омогућило банкама да утврде да ли су ХОССП-ови легално лиценцирани или регистровани пре пружања банкарских услуга, неке земље дају ове детаље онлине. То је случај у Пакистану, Великој Британији, Сједињеним Државама и другима. Ово може бити корисно када се разматра да ли је за део трансакције коришћен нерегулирани ХОССП. Трансакција се може започети у складу са прописима државе домаћина, али може се подмирити (исплатити) помоћу оператора који је у крајњој дестинацији (држави) илегалан. У таквим случајевима постоји већа могућност да неуређени ХОССП може средства преусмерити у каснијој фази и користити их у друге сврхе, попут плаћања неповезане пословне трансакције између две треће стране, док прођу кроз другу надлежност (јурисдикцију), и не буде ухваћен.

Алтернативно, трансакцију могу започети регулисани субјекти, као што је банкарски систем али могу је отплатити нерегулисани субјекти. Ово се обично види код дознака из европских земаља и Сједињених Држава у Сомалију, које су углавном започете са лиценцираним или регистрованим предајником новца који прима средства клијента и шаље их преко банкарског система у повезане компаније (здружене компаније) из УАЕ, након тога компаније из УАЕ које су повезане са међународним клириншким операцијама предајника новца користе средства за куповина робе за извоз у Сомалију, при чему се коначна нагодба трансакције врши од прихода од продаје тамошње робе.

3.2.2. Препоруке FATF организације

FATF (Financial Action Force on Money Laundering) је међувладина организација са задатком да развија и унапређује међународне активности на плану борбе против прања новца, основана 1989. године од стране Групе 7 најразвијенијих држава света. Група за финансијске акције – FATF је донела Чetrдесет препорука у области спречавања прања новца и још Девет специјалних препорука о спречавању финансирања тероризма, чиме се придружила глобалним напорима у супротстављању финансирања тероризма. Иако формално-правно необавезујуће, ове Препоруке се узимају у обзир као стандард, како приликом израде конвенција и других обавезујућих правних аката, тако и приликом процене радњи и мера које државе примењују на плану спречавања прања новца од стране различитих међународних организација, као што су Савет Европе, ММФ, Светска банка и др. Системи за борбу против прања новца и финансирања тероризма у државама широм света се процењује у односу на њих. Препоруке FATF представљају унапређен и свеобухватан оквир мера за спречавање прања новца и финансирања тероризма. Приликом њихове израде, пошло се од става да државе имају различите правне и финансијске системе, тако да не могу предузимати идентичне мере за постизање заједничког циља, посебно код неких појединости. Стога Препоруке постављају минимум стандарда за акцију, а државе да имплементирају појединости сходно сопственим околностима и уставним оквирима. Препорукама су обухваћене: 1) све мере које појединачне 28 државе треба да спроведу у кривичном законодавству и регулативним системима; 2) превентивне мере које треба да предузимају финансијске институције, привредна друштва и припадници одређених професија, као и 3) међународна сарадња. За ефикасну борбу против прања новца и финансирања тероризма је неопходно да се системи за спречавање прања новца и финансирања тероризма у појединим државама прилагоде међународним стандардима. Евалуације које спроводи FATF и друга слична регионална тела, као и процене

које врши ММФ и Светска банка, представљају механизам од великог значаја за постизање ефективне имплементације Препорука FATF од стране држава.⁴⁹

FATF је 2003. године донела Четрдесет препорука у области спречавања прања новца.

1. Препорукама 1 и 2 уређује се делокруг кривичног дела прања новца. Државе треба да примене кривично дело прања новца на сва озбиљна кривична дела, како би обухватиле најшири круг предикатних кривичних дела. Предикатна кривична дела прања новца треба проширити тако да обухвате и дело које се десило у другој држави, које представља кривично дело у другој држави и које би представљало предикатно кривично дело и да је извршено у домаћој држави. Кривичну, грађанску или административну одговорност, треба примењивати на правна лица.
2. Препорука 3 се односи на привремене мере и мере одузимање имовине. Државе треба да усвајају мере које би омогућиле надлежним органима да одузимају опрану имовину, приход од прања новца или предикатних дела, средства коришћена, или намењена за коришћење у чињењу ових кривичних дела, или имовину одговарајуће вредности, без угрожавања права савесних трећих страна.
3. Препоруке 4-25 тичу се мера за спречавање прања новца и финансирање тероризма, које треба да предузимају финансијске институције, правна и физичка лица изван финансијског сектора. Државе треба да обезбеде да закони о службеној тајни у финансијским институцијама не ометају имплементацији препоруке FATF. Финансијске институције:
 1. не треба да држе анонимне рачуне или рачуне на очигледно фиктивна имена;
 2. треба да предузимају мере прописане марљивости при успостављању пословних односа, а посебно када су у питању политички експонирана лица, при чему државе могу да дозволе

⁴⁹ Младеновић М. (2017. године). Дипломски рад Тема: Прање новца као облик финансирања тероризма. Универзитет у Београду Факултет безбедности, Београд,

финансијским институцијама да се ослањају на посреднике, или трећу страну у спровођењу ових мера;

3. треба да обратe посебну пажњу на све опасности од прања новца које могу проистацати из нових технологија које можда фаворизују анонимност, и да предузимају мере, уколико је потребно, да спрече коришћење тих технологија за прање новца. Уколико финансијска институција посумња, или има основе да посумња, да средства представљају приход од криминалне активности, или да су повезане са финансирањем тероризма, од ње треба тражити директно по закону или пропису, да одмах пријави сумњу финансијској обавештајној служби. Финансијске институције, њихови директори и службеници треба да буду заштићени правним одредбама од кривичне и грађанске одговорности за кршење било које забране одавања информација коју намеће уговор, или свака законска, регулативна или административна одредба, уколико пријаве сумње финансијској обавештајној служби у доброј вери, чак и ако нису тачно знали о којој је криминалној радњи реч, и без обзира да ли је уопште и било противзаконите активности. Адвокати, нотари, остали припадници правне професије који раде независно и самостално, а нису адвокати, и рачуновође треба да буду у обавези да пријављују сумњиве трансакције када у име, или за свог клијента учествују у финансијској трансакцији. Државе не треба да подржавају оснивање или да прихватају даље функционисање фантомских банака.⁵⁰

4. Препоруке 26-34 се односе на институционалне и остале мере неопходне у системима за спречавање прања новца и финансирања тероризма. Државе треба да:

1. оснују по једну финансијску обавештајну службу која ће служити као национални центар за примање (и по могућству тражење), анализу и размену информација о сумњивим трансакцијама и

⁵⁰ FATF. (2012.). The FATF Recommendations, INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION.

осталих информација у вези са потенцијалном активношћу прања новца или финансирања тероризма;

2. обезбеде да надлежни органи за спровођење закона буду одговорни за истраге прања новца и финансирања тероризма;
3. својим надлежним органима укљученим у спречавање прања новца и финансирања тероризма, пруже адекватне финансијске, људске и техничке ресурсе;
4. уведу процедуре за проверу интегритета запослених у тим органима. Финансијска обавештајна служба треба да има благовремени приступ, директно или индиректно, финансијским и административним информацијама и свим оним које су му потребне да би успешно обављала своје функције, укључујући и анализу пријава сумњивих трансакција.⁵¹

5. Препоруке 35-40 односе се на међународну сарадњу. Државе треба да:

1. брзо, конструктивно и ефективно пружају у највећој могућој мери међународну правну помоћ у вези са истрагама, судским гоњењем и процесима у вези са прањем новца и финансирањем тероризма;
2. у највећој могућој мери пружају међународну правну помоћ, чак и ако се у једној од држава учињено дело не сматра кривичним;
3. прогласе прање новца за кривично дело које подлеже изручењу;
4. обезбеде да њихови надлежни органи остварују у што већој мери међународну сарадњу
5. уведу контролне и сигурносне мере да обезбеде да се информације које надлежни органи размењују, користе искључиво на дозвољени начин⁵²

⁵¹ FATF. (2012.). The FATF Recommendations, INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION.

⁵² FATF. (2012.). The FATF Recommendations, INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION.

3.2.2.1. Девет специјалних препорука

Девет специјалних препорука FATF креирано је у периоду од 2001. до 2005. године са једним циљем, а то је да се спречи даљи ток нелегалног коришћења Хавале. Наиме, FATF је, схватајући да је предузимање акција против финансирања тероризма од виталног значаја, усвојила Девет специјалних препорука о спречавању финансирања тероризма. Препоруке су изложене редом:⁵³

1. Свака држава мора да предузима континуиране мере за ратификацију и имплементацију Међународне конвенције Уједињених нација.
2. Друга препорука се односи на криминализацију финансирања тероризма и праће новца који је са тим повезан. Свака држава треба да спречи финансирање тероризма, терористичких аката и терористичких организација. Државе треба да обезбеде да се таква кривична дела означе као предикатна кривична дела прања новца.
3. Трећи предлог се односи на замрзавање и одузимање средстава од терористе.
4. Четврта препорука је усмерена на пријављивање сумњивих трансакција повезаних са тероризмом
5. Пета препорука тиче се међународне сарадње и потребе да државе међусобно сарађују, а све у циљу сузбијања финансирања тероризма.
6. Шеста препорука је усмерена на алтернативне системе дозначавања новца. Препоруком се тражи од свих држава да предузимају мере да физичка и правна лица, укључујући и агенте, који пружају услуге преноса новца или вредности, укључујући и пренос путем неформалног система или мрежа за пренос новца или вредности, буду лиценцирани или регистровани, и да подлежу свима Препорукама FATF које се односе на банке и остале финансијске институције.
7. Седма препорука односи се на електронске трансфере. Препоручено је да државама да захтевају да финансијске институције, укључујући и

⁵³ Исто

ремитенте новца, прилажу тачне и садржајне информације о налогодавцу трансфера новчаних средстава (име, адреса и број рачуна) и односне поруке које се шаљу, и те информације треба да прате трансфер или односну поруку кроз ланац плаћања.

8. Осма препорука посвећена је непрофитним организацијама. Препоручено је да државе преиспитују адекватност закона и других прописа који се односе на правна лица која могу бити злоупотребљена за финансирање тероризма. Непрофитне организације су посебно за то погодне, а државе треба да обезбеде да се оне не могу злоупотребити:

1. од стране терористичких организација које се представљају као законита правна лица;
2. коришћењем легитимних правних лица као споне за финансирање тероризма, делимично и да би се избегле мере замрзавања средстава, и
3. како би се прикрило или учинило неразумљивим тајно преусмеравање новчаних средстава намењених у легитимне сврхе ка терористичким организацијама.

9. Предмет девете препоруке су курири који преносе готовину. Ова препорука формулисана је са циљем да се терористи и остали криминалци спрече да финансирају своје активности или перу новац од кривичних дела путем физичког преноса готовине и преносивих инструмената на доносиоца преко границе.⁵⁴

3.3. Легализација Хавале

Потпуно нерегулисани оператери су посебно рањиви на ризике прања новца / финансирања тероризма јер дозвољавају слање средстава са мало или нимало потребних захтева за ЦДД (CDD-Customer Due Diligence-праћење, ревидирање клијената), омогућавајући оном ко пере новац или финансира

⁵⁴ FATF. (2012.). The FATF Recommendations, INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION.

тероризам да слободно шаље средства са ограниченим ризиком да буду идентификован.⁵⁵ Слично томе, резултати указују на то да ограничен надзорни капацитет MBTC(MVTS-Money or Value Transfer Services-Услуге преноса новца или вредности) сектора у већини земаља само погоршава овај проблем. Са друге стране, нерегулисана Хавала и сличне услуге пружају легитимне и ефикасне услуге дознака за клијенте које су мање ризичне и које представљају мањи ризик од МЛ / ТФ(ML-money laundering / TF- terrorist financing). Њихове услуге су посебно релевантне када је приступ регулисаном финансијском сектору отежан или претерано скуп. Вишедимензионална природа нерегулисане Хавале и других сличних пружалаца услуга чини регулисање сектора сложеним питањем, тим више што су значајна ограничења ресурса са којима се суочавају супервизори MBTC сектора. Разумевање динамике нерегулисане Хавале и других сличних пружалаца услуга у оквиру ширег финансијског система је важно пре него што се осмисли режим праћења / регулације / надзора за сектор. Једна од забринутости коју је изразила развојна заједница је да ли прекомерно регулисање Хавале и других сличних пружалаца услуга може довести до тога да такви провајдери постану потпуно подземни и као резултат тога, подложнији ризику од прања новца и финансирања тероризма. Међутим, тешко је доћи до чврстих доказа да се документује ова забринутост. Како земље намећу строже обавезе везане за спречавање прања новца као што је ЦДД(CDD-Customer Due Diligence-праћење, ревидирање клијената) у регулисаном финансијском сектору - укључујући дознаке и послове преноса новца, могуће је да нерегулисани сектор постане привлачнији за активности прања новца. Зато она постаје од највеће важности за земље.⁵⁶

Постоји и консензус да би, у светлу појачаних међународних напора у борби против прања новца и финансирања тероризма, требало учинити више да би се пратили ИФТ системи како би се избегла њихова злоупотреба од стране незаконитих група. Креатори политике сматрају да потенцијална анонимност коју ови системи пружају представља ризик од прања новца и финансирања тероризма које треба решити. Ипак, избор одговарајућег

⁵⁵ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.

⁵⁶ Исто

регулаторног и надзорног одговора захтева реалну и практичну процену и разумевање специфичног окружења у земљи у којој делују ИФТ трговци.⁵⁷

Регулација ИФТ система у разним јурисдикцијама биће сложен подухват. Разноврсност правних система и економских околности у свим земљама чине технички и правно непрактичан јединствени приступ. У великом броју земаља Хавала систем је забрањен. Сваки покушај регулисања овог система у овим земљама би, према томе, био у супротности са постојећим законима и прописима и сматрао би се легитимизацијом паралелних девизних операција и бега капитала.

Тамо где су могући ИФТ прописи, постоји сагласност да претерана регулација и присилне мере неће бити делотворне јер би могле потиснути ИФТ предузећа, укључујући и легитимне, даље у подземље. Сврха сваког приступа није да се елиминишу ови системи, већ да се избегне њихова злоупотреба. У том контексту, креатори политике имају тенденцију да фаворизују две опције, које су већ на снази у неким земљама: регистрација или лиценцирање ИФТ система.

Иако ове мере могу одвратити илегалне активности, оне неће, у изолацији, успети да смање привлачност Хавала система. Заправо, све док постоје разлози да људи преферирају такве системе, они ће наставити да постоје, па чак и да се шире. Ако формални банкарски сектор намерава да се такмичи са неформалним бизнисом дознака, требало би да се усредсреди на побољшање квалитета својих услуга и смањење накнада које се наплаћују. Стога би дугорочни и одрживи напори требали бити усмерени на модернизацију и либерализацију формалног финансијског сектора, с циљем решавања његових неефикасности и слабости.

ФАТФ има посебне препоруке у погледу борбе против алтернативних дознака, као што је Хавала систем. Слично другој препоруци о политици, ФАТФ препоручује да Хавала систем треба регулисати тако што се од хавадара тражи да добију дозволе. Наводи се да би "надлежности требале захтевати лиценцирање или регистрацију особа (физичких или правних) које пружају

⁵⁷ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

услуге преноса новца / вредности, укључујући и путем неформалних система".⁵⁸ Даље, ФАТФ препоручује да се санкције изричу хавададарима који немају дозволу. Затим „надлежности требале бити у стању да уведу санкције за услуге трансфера новца / вредности, укључујући неформалне системе, који раде без лиценце или регистрације“.⁵⁹ ФАТФ је у праву када каже да се санкције морају изрећи Хаваладарима који не желе да се региструју или добију лиценцу. Проблем је, међутим, што је препорука ФАТФ-а управо то, препорука. Другим речима, препорука ФАТФ-а треба да се стави у акцију да би она функционисала. Мислим да би санкције потенцијално могле да раде да би се добило више хавададара или да би се добила дозвола, јер Хаваладари не би желели да плате казну. Дакле, санкције би биле добар начин да се Хаваладари подстакну да се региструју код својих влада. То би такође помогло у спречавању финансирања тероризма.⁶⁰

⁵⁸ FATF. (2012.). The FATF Recommendations, INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION.

⁵⁹ Исто

⁶⁰ FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing

4. Прање новца и финансирање тероризма употребом система Хавале у РС

Српски полицијски извори не сматрају да су системи преноса новца по узору на хавалу значајни за Србију. Међутим, у једном делу овог истраживања размотрена је могућност функционисања хавале у Србији, посебно у одређеним географским подручјима.⁶¹

Разјашњења ради, треба рећи да се уже значење израза неформални системи по узору на хавалу (постоји још неколико имена која се користе) односи на илегални банкарски систем заснован на поверењу преко кога је могуће дозначити новац преко границе иако се тај новац, практично, не преноси физички и не остаје никакав писмени траг трансакције. Неформална хавала у одређеним подручјима представља механизам за пренос новца који је изузетно стар, поуздан, ефикасан и исплатив. Међутим, због карактеристичне анонимности и због тога што нема писменог трага, односно књига у којима би трансакција била забележена, тај систем може бити изузетно погодан као начин преноса средстава за финансирање терористичких активности.⁶²

У извештају MONEYVAL-а за 2009. прихваћено је становиште власти по коме у том тренутку није било доказа да систем хавала постоји у Србији. Међутим, тај извештај је завршен следећом препоруком: „Власти Србије нису ничим наговестиле да стварно покушавају да разоткрију активности на плану незаконитог преноса новца и надлежна министарства и надзорни органи на то питање обраћају врло мало пажње – ако је уопште обраћају. Препоручује се да надзорни органи, приликом обављања инспекције из других разлога, никако не губе из вида могућност да је можда на делу активност незаконитог преноса новца. Поред тога, власти Србије треба шире да се усредсреде на трагање за знацима који би указали на постојање илегалног банкарства као и за знацима алтернативних система слања дознака.” Допуна текста новим подацима о системима типа хавала у Србији

⁶¹ <https://rm.coe.int/research-feasibility-study-formal-moneytransfer-sector-srb/1680782878>

⁶² <https://rm.coe.int/research-feasibility-study-formal-moneytransfer-sector-srb/1680782878>

У разговорима с представницима полицијских органа вођеним у склопу овог истраживања изнете су неке ограничене индикације да се на југу Србије одвијају извесне трансакције типа хавала, иако није уочена никаква веза између тих трансакција и међународног тероризма. Један број саговорника указао је на растући прилив финансија и улагања (укључујући ту улагања у исламске школе и џамије) из блискоисточних држава Турске и Азербејџана. Међутим, нема ниједне конкретне назнаке да су поменута средства битна за разговор о ПН или ФТ.

У НПР за 2013. нема ни помена о хавали, али се о њој детаљно говори у Националној стратегији за

СПН и ФТ (последњи пут измењена и допуњена 2008). Иако, по свему судећи, у Србији постоји извесна рањивост у односу на злоупотребу система по узору на хавалу, расположиви обавештајни подаци указују на то да је поменути ризик ограничен. Ипак, ваљало би преиспитати то што се у НПР уопште не помињу неформални системи за слање новчаних дознака.

Препорука бр. 14. ФАТФ о услугама преноса новца и вредносних пошиљки (УПНВ), чији је опсег толики да обухвата и система типа хавала, прецизира да „државе треба да предузму мере како би уочиле физичка или правна лица која обављају УПНВ без одговарајуће лиценце или регистрације и да примене примерене казне”.

Када је реч о поштовању тог захтева, важно је да државни органи Србије могу да укажу на практичне кораке које спроводе, редовно и континуирано како би идентификовали све који неовлашћено пружају такве услуге. Предузимање таквих корака и сви докази који се открију треба да буду документовани, а евиденција мора бити непрестано ажурирана. Када се идентификују такви случајеви, треба применити одговарајуће казне за обављање преноса средстава без дозволе; у том случају, треба припремити писани резиме чињеница и околности карактеристичних за сваки појединачни предмет и омогућити да та евиденција буде доступна током будућих процена, поред јасних, тачних и ажурних статистичких података.

Радна група ФАТФ за типологију управо је у поступку (према стању у време када је писан овај извештај, у јулу 2013) спровођења додатних

истраживања о импликацијама хавале у области ПН и ФТ, као и о импликацијама сличних неформалних аранжмана, све на основу студија случаја. Када то истраживање буде завршено и његови резултати постану доступни, оно ће бити од користи и српским властима у примени следеће препоруке.

Српски органи унутрашњих послова (Министарство унутрашњих послова и, пре свега БИА) треба да наставе да помно воде рачуна о појави било каквог аранжмана типа хавала и да непрестано надзиру то стање; то треба да буде део њихових стандардних полицијских и обавештајних операција. Надзорни органи у Србији (НБС и, пре свега, Девизни инспекторат) треба и даље да помно прате све назнаке неовлашћеног пословања с дознакама. Треба водити евиденцију о тим сталним напорима. Препоручује се, сем тога, да Координациона група, с времена на време, постави то питање на дневни ред и да документује исход дискусија, како би пратила могу ли се уочити неке промене у садашњој ситуацији.⁶³

⁶³ <https://rm.coe.int/research-feasibility-study-formal-moneytransfer-sector-srb/1680782878>

5. Закључак

Хавала је један од настаријих и најекономичнијих система за трансфер новца и других вредности. Поред својих изразито добрих особина и олакшица за кориснике, Хавала је често и злоупоребљена од стране терориста и криминалних група.

Као што смо могли до сада видети, Хавала систем је начин да појединци каналишу новац. Нажалост, терористи ће често користити овај систем за кретање новца. Терористичке организације које су финансијски сиромашне вероватно неће имати добре резултате. Мало је вероватно да ће напредовати. Мало је вероватно да ће бити у стању да координирају и спроведу нападе на различите циљеве. Зато им је потребан новац. Каналисањем новца у подземље, систем Хавала помаже многим терористичким групама да добију толико потребна средства која помажу у одржавању операција. Терористичким групама треба новац да мотивишу људе да се придруже њиховим активностима, да набаве материјале као што су оружје и муниција и да одрже своју мрежу. Хавала је систем који је неформалан начин да људи пребаце новац. Док Хавала трансакције углавном иницирају емигрантски радници који живе у развијеној земљи, Хавала систем се такође може користити за слање средстава из земље у развоју, иако је сврха трансфера средстава обично различита. Хавала је систем кроз који се новац преноси из једног дела света у други без праћења нормалних банкарских канала.

Оно што треба урадити је да се види како Хавале могу бити лиценциране и / или регистроване тако да могу да служе онима којима је та услуга потребна, а да истовремено не буду злостављане од стране криминалаца и терориста.

Потребно је успостављање система контроле за праћење Хавала са довољном документацијом о пошиљаоцима и примаоцима, како би се спречило било какво преусмеравање средстава у незаконите или криминалне активности које треба да врше државни надзорни и контролни органи. Такође међународна сарадња је важна кључна компонента за осигуравање ефикасног надзора пружаоца услуга Хавала система неопходних за ублажавање ризика од коришћења Хавала система за прање новца и / или финансирање тероризма.

6. Литература:

1. FATF Report, (2013). The Role of Hawala and other similar service providers in money laundering and terrorist financing.
2. Patrick M. Jost Harjit Singh Sandhu. The Hawala Alternative Remittance System and its Role in Money Laundering. United States Department of the Treasury INTERPOL/FOPAC Financial Crimes Enforcement Network (FinCEN) 200, quai Charles de Gaulle 2070 Chain Bridge Road, Suite 200 69006 Lyon Vienna, VA 22182 France USA
3. Dimovski, Z., Ilijevski, I., Babanoski, K. (2011). Maze of financial assets in the process of money laundering in the function of financing terrorism, у: Супротстављање тероризму – међународни стандарди и правна регулатива, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука
4. Scott Baldauf. (July 22, 2002). "The War on Terror's Money – India's Six Month Investigation Offers Lessons on Fighting Underground Banking," Christian Science Monitor.
5. Holman Jenkins. (September 11, 2002). "How About al-Qaeda's Moneymen?" *Wall Street Journal*.
6. Мијалковић, С. (2011): Национална безбедност (National Security), Криминалистичко-полицијска академија, Београд.
7. Бајагић. М. (2011). Самоублички тероризам – савршено терористичко оружје (Suicide terrorism – the perfect terrorist weapon), у: Супротстављање тероризму – међународни стандарди и правна регулатива, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука
8. Marie Chêne. (2002). U4 Anti-Corruption Resource Centre Hawala remittance system and money laundering mchene@transparency.org
9. CHARLES B. BOWERS. HAWALA, MONEY LAUNDERING, AND TERRORISM FINANCE: MICRO-LENDING AS AN END TO ILLICIT REMITTANCE
10. Krivični zakonik Republike Srbije (Criminal Code of the Republic of Serbia), Službeni glasnik RS, br 85/2005, 88/2005-ispr., 107/2005-ispr. 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013 i 108/2014

11. Илић Ђ. (2018). Дипломски рад БЕЗБЕДНОСНИ МЕНАЏМЕНТ У СУПРОТСТАВЉАЊУ ТЕРОРИЗМУ. УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ, Београд,
12. Др. ПЕТРОВИЋ Д., Научни рад узроцима бомбашког тероризма - екстремна гледишта. Институт за упоредно право. Београд
13. Лукавац А. (јул 2011). ЗАВРШНИ РАД П Р А Њ Е Н О В Ц А, ВИСОКА ШКОЛА ЗА ПОСЛОВНУ ЕКОНОМИЈУ И ПРЕДУЗЕТНИШТВО БЕОГРАД
14. Др. Станковић Н. (2014). Тероризам и финансирање тероризма, EVROPSKI UNIVERZITET, BRČKO
15. RISK ASSESSMENT OF MONEY LAUNDERING AND RISK ASSESSMENT OF TERRORIST FINANCING. (July 2018). Republic of Serbia.
16. Младеновић М. (2017. године). Дипломски рад Тема: Прање новца као облик финансирања тероризма. Универзитет у Београду Факултет безбедности, Београд.
17. FATF. (2012.). The FATF Recommendations, INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION.
18. <https://rm.coe.int/research-feasibility-study-formal-moneytransfer-sector-srb/1680782878>
19. Merinews. (2009).

7. Прилог 1 - скраћенице

AML Anti-money laundering - Борба против прања новца

CDD Customer Due Diligence - Праћење, ревидирање клијената

FATF Financial Action Task Force – Организација за контролу и спречавање прања новца

FIU Financial Intelligence Unit - Финансијска обавештајна служба

HOSSP Hawala and Other Similar Service Provider – Хавала и остали слични пружаоци услуга

MVTS Money or Value Transfer Services - Услуге преноса новца или вредности

STR Suspicious Transaction Report – Извештај о сумњивој трансакцији

DNFBP Designated Non-Financial Businesses and Professions - Нефинансијске институције и нефинансијски послови и професије